

Sarkadi Imre

Elveszett paradicsom

dráma két felvonásban

SZEREPLŐK

**SEBŐK
JÁNOS
ZOLTÁN
GÁBOR
JÓSKA
ZSÓFI
MIRA
ÉVA
KLÁRI
SOFŐR**

ELSŐ FELVONÁS

ELSŐ KÉP

Olyanfajta lakás, mintha egy üvegház vagy egy télikert belseje lenne. A szemben levő falai általában üvegből s alatta cserépben, ládában különféle növények. Nem dísznövények, hanem mindenféle kerti növények. Az üvegfalon ablak is van s kifelé nyíló ajtó, jobbra-balra is különféle bejáratok. A helyiség berendezése egyébként igen változatos: az egyik sarokban nagy földkupac - nyilván humusz -, hosszú asztal egyik oldalon, telerakva mindenfélével, van rajta könyv, tányér, üveg, tintatartó, füzetek, az egyik végén pedig asztalos satu, kézifűrés, gyalu, deszkák - mögötte könyvespolc s heverő, ott lóg egy fényképezőgép is, a sarokba támasztva egy-egy virágkapa -, az ágyon bosszú szőrű birkabőr terítő, a székek is részben ládák, kimustrált méhkaptárak, másrészt kecskelábú kerti székek; kisebb asztal is van meg egy igen régi paraszti fiókos szekrény, s mindenféle elképzelhető szerszám, tehát rendetlen az egész, de olyas módon rendezetlen, hogy látszik: aki lakja, az úgy lakja, hogy mindenféle a keze ügyében legyen, s könyvekkel éppen olyan barátságos viszonyban van, mint a fűrésszel s a gyaluval.

Kezdekör Sebők a színen áll a satu mellett, egy deszkalap élén igazgat kis gyaluval. Zsófi jön be.

ZSÓFI.

Az lesz a legjobb, tanár úr, ha átviszem én ezt az egész kácsát mihozzánk, mert abban a sütőben ugyan meg nem sül, legfeljebb megég...

SEBŐK

öreg, fehér szakállú, de friss mozgású ember, javítgat a deszkán, s felpillant Zsófigra. Hát ha magának így jó, Zsófi néni, akkor csak vigye.

ZSÓFI.

Hát mán hogyné lenne sokkal jobb, mint ebbe az átok sütőbe sütni. Odaéget mindent. Tegnap is az aranygaluska fél oldalát odakapta...

SEBŐK

nevetgél, kiveszi a deszkát a satuból, nézegeti. Látja, Zsófi néni, énnekem még sose égetett meg semmit.

ZSÓFI.

Uramisten, hát mit tetszik sütőben sütni?

SEBŐK.

Mikor mit. Egész télen abban sütök. Krumplit, sütőtököt, gesztenyét...

ZSÓFI.

Hátszen... nem mondom, az is sütés, az is sütés... De nem vendégnek... a vendégei már azt ne mondják, én vagyok az oka. Mert én nem... Igyekszem vele, tanár úr, a lányom majd vigyáz rá otthon... én meg csinálom addig a többi dolgot.

MIRA

az üvegfal nyitott ablakán kukkant be. Fiatal és szép. Szabad bejönni? Jó reggelt...!

ZSÓFI.

Tessék csak, kisasszonykám...

MIRA

eltűnik az ablakkeretből, s a méterre mellette levő ajtón nyit be. Virágot hoztam. Óriási csokor vadvirág van nála.

ZSÓFI.

Nem alszik délig, az biztos. Nem is kell...

MIRA.

Akármilyen kedves is, Zsófi néni, nem magának hoztam... Csöppet se... Legfeljebb egy szálát adnék...

ZSÓFI.

Minek az nekem... Egy szál is...

MIRA.

Egy szálát is csak adnék... adnék, de nem adok. Mert ez az egész bokréta az Imre bácsié.

ZSÓFI.

Pedig hát a tanár úr sem fiatalabb, mint én... de nem ám. Sőt, már nagybajuszos ember vót, amikor én még pendelyes lány.

MIRA

felkacag. Azért tetszik - Sebőkhöz - mindig Zsófi néninek szólítani.

SEBŐK.

A gyerekek hívták így, aztán megszokásból ez maradt a neve.

ZSÓFI.

Na, hisz semmi az... Nekem ugyan nem kell, de azért egy szálát tán mégiscsak megérdemeltem volna... *Ki a konyha felé.*

SEBŐK.

Hát ezt hol szedted?

MIRA.

Összevissza. Főleg a töltésen. Ez margaréta... ez szarkaláb... ez az igénytelen zöld, nem tudom mi...

SEBŐK.

Pásztortáska...

MIRA.

Szép neve van és zöld. A többit nem tudom. De olvastam az újságot... abban írva vagyon, hogy Sebők Imre, öreg nyugdíjas tanár, aki ötven évig tanított mindenfélét, nyugdíjba menetele óta is dolgozik mindenfélét... kísérletezik a vén tudós...

SEBŐK

nevet. Na, ezt ugyan hol olvastad?

MIRA.

Az újságban. S azt is, hogy most ünnepli hetvenötödik születésnapját... A virág ennek szól...

SEBŐK

megindultan. Honnan tudsz te ilyesmit?

Mira átadja a csokrot, kislányos meghajlással.

MIRA.

No de: ahány hal a Tiszában harcsa, ahány a tót lányok közt Marcsa, ahány csepp eső esik a csizmám orrára, ahány szál van a szénaboglyában, ahány búzaszem a vékában, ahány cigánygyerek kapaszkodik a saroglyába - annyi hordó borral áldja meg az Isten, de fakupát hozzá ne adjon egyet sem. Isten éltesse Imre bácsit, kezit csókolom.

SEBŐK

jólesően örül. Látod, ha nem mondom, eszembe se jut. Köszönöm, lelkem. Köszönöm a virágot is.

MIRA.

Én meg köszönöm, hogy itt vagyok. *Hirtelen.* Imre bácsi, meg tetszik engedni, hogy én ezentúl tegezzek téged? Úgy szeretlek, Imre bácsi, el se tudod képzelni. Vendégség, rokonság - átjöttünk apuval, hogy megnézzük Magyarországot, meglátogassuk a Balatont, aztán lehorgonyoztunk itt nálad, a Balatont nem láttam, de megismertelek téged, holnapután hazamegyünk, lehet hogy soha többé nem látlak már, a Balatont se, semmit se... de téged megőrizlek a szeretetemben...

SEBŐK

nevet.

MIRA.

Ne neved ki... hanem légy szíves, vegyél elő pálinkát, Imre bácsi, s igyunk meg a pertut először, igyunk a születésnapodra másodszor, vagy hát persze arra először... aztán egyáltalán... S hol vannak a gyermekeid? Azok el szoktak jönni téged megköszönteni?

SEBŐK.

Hát... mondhatnám, hogy néha szoktak, de inkább nem mondom, mert hátha ma kiderülne, hogy mégse szoktak... *Pálinkát és poharat vesz elő.* Na, kedves... ez viszont erős pálinka, megköhögtet... apádnak szoktam egy-egy korttyal adni reggel, ha felébred...

MIRA.

Az még jó soká lesz.

SEBŐK

tölt, koccint. Hát köszönöm, Mira... Aztán ihatunk pertut...

MIRA.

Szerbusz, drága Imre bácsi. *Megcsókolja, kuncog.* Megengedem, hogy tegezz...

SEBŐK.

Jó. Kolozsvári lányt még úgyse tegeztem.

MIRA.

Sose?

SEBŐK.

Nem én. Elkerültem ugyan az életem folyamán elég messze, az első háborúban a Sárga-tengerig, de mire hazajutottam, nem volt időm szétnézni. Örültem, hogy vagyok.

MIRA.

Annak én is. *Megissza a pálinkát, kicsit köhög tőle, közben a szobára nyíló ajtón bejön János.*

JÁNOS.

Jó reggelt, keresztapám. *Ötven év körüli testes ember.*

MIRA.

Nahát, apu, te már felkeltél?

SEBŐK.

No, János, ládd, mi már elkezdük az ivást. Mit adjak? Kökényszilvát? Körtét? Szedret? Epret? Van választék, azt ne híreszteld, hogy mindennap ugyanavval ébresztettelek... Mert látom, a szemed még félig le van ragadva.

JÁNOS.

Mert elkapattál már, azért...

MIRA.

Apa drágám... én viszont nemcsak azért iszom ezt a pálinkát, mert inni akarok... bár az se utolsó... Hanem itt az újság, csak nézd, fényképes riport... az is benne van, hogy Imre bácsi ma hetvenöt éves... emlékszem a derék fiatalemberre, aki itt volt valamelyik nap Imre bácsit kérdezni... még úgy fogdosódni is próbált egy kicsit.

JÁNOS

kézbe veszi az újságot, felnéz örvendezve. Micsoda? Hetvenöt lettél, keresztapám?

MIRA.

S éppen ma.

SEBŐK.

Hát ládd, ez a lány emiatt kelt fel már hajnalban, s hozta ezt a malomkeréknyi virágot.

JÁNOS.

Akkor a nevembe is hozta.

MIRA.

Apa, drágám, nagyon kedves apa vagy, de ne haragudj: a virágot mind-mind a saját nevemben hoztam.

JÁNOS.

Hát akkor virágok nélkül leszek kénytelen... Csakugyan ma? Ej, de szép alkalom... Keresztapám, már csak azért is érdemes volt átjönni... No és a gyerekek?

MIRA.

Nem jönnek... Vagy legalábbis ne számítsunk rájuk.

JÁNOS.

Pedig kár. Két fiad van, ugye, Imre bácsi?

SEBŐK.

Kettő.

MIRA.

Meg egy lányod.

JÁNOS.

S mind nők?

MIRA.

Nem, van aki férjezett. *Nevet.* Zoltán, úgy tudom, még nőtlen. Nem?

SEBŐK.

Agglegény immár. Harminchárom éves.

JÁNOS.

Krisztusi kor.

SEBŐK.

Veszélyes életkor... Na, most már én engedem meg, hogy tegezz... *Koccintanak.*

MIRA

ivás után, mintha a fejébe szállt volna. Hát veszélyes is lenne neki idejönni. Elcsábítanám, tiszta eugenetikai szempontból. Feltéve, ha emlékeztetne rád, Imre bácsi. Az emberiséget elvégre nemesíteni kell. Unokáink majd hetvenéves koromba, mikor mi már csak sétáló, kicsit rokkant, de komoly tudományos és kulturális ügyekkel alig foglalkozó emberekként nézzük őket... szóval a hetvenéves unokák majd, mert majd elfelejtettem, az unokák lesznek hetvenévesek, nem én...

JÁNOS

az újságot böngészi közben. Keresztapám, ezt nem is igen emlegetted... Most olvasom, hogy te nyugdíjbameneteled óta tudományos munkával foglalkozol...

SEBŐK

legyint a témára. Ír az újság... avval telik.

MIRA.

No hiszen... az újságírótól is függ... Csókot ígértem neki, ha szép lesz, amit ír...

JÁNOS.

No és megkapja?

MIRA.

Előlegbe adtam...

SEBŐK

nevet. Bolond, ej, te bolond...

MIRA.

De hát kérte szegény. Kérdezte: maga kolozsvári lány? Csoda, mondtam, honnan találta ki? Csak talán nem Imre bácsi mondta az előbb, mikor a lugasban jártak, s a mákról magyarázott, de maga mindig csak utánam kérdezősködött? De igen, vallotta be szemlesütve. Na, mondom neki, az őszinteségért jutalom jár. Maga már mindent megkérdezett Imre bácsitól, de azt biztosan nem mondta el magának se, hogy kiszámította tíznek a harmadát tizenkétezer tizedesig. S maga biztosan tudja, hogy a π -t is csak nyolcezerig számolták eddig ki, elektronikus számológéppel. - Maga téved - azt mondja -, a π -t elektronikus számológéppel már negyvenezerig kiszámították. - Negyvenezerig - hahotáztam én, Imre bácsi is készen lesz a jövő hétre negyvenezerrel, aztán ötvenezerrel és számológép nélkül. Maga nem tudja, mit beszél - mondja ő -, ilyenkor már minden tizedes kiszámítása egy hónapot vesz igénybe. Negyvenezer tizedes... tudja maga, mi az? Nem én, mondom, de tudja maga mennyi a tíznek a harmada? Végtelen tizedestört - bámul rám, és mindjárt észrevette, hogy milyen hülye.

SEBŐK.

Na, vagy ez nem igaz, vagy az, hogy csókot adtál neki!

MIRA.

Miért? Ne féltékenykedj, Imre bácsi, hát a hülyéknek nem szabad? Azoknak már semmijük se legyen? Eszük se? Nőjük se? Reményük se?

JÁNOS.

Ó, te jótét lélek... Na, én mindenesetre elmegyek mosdani, borotválkozni, szépíteni magamat... hátha engem is megszán majd valaki...

MIRA.

Kár a fáradságért, apu, akár ne is menj. A te korod nem jó kor. Ezeken a huszonöt éves tacsókón még csak-csak megesik az ember szíve... S Imre bácsi után pedig minden nő megfordulna, megérezné, hogy ő az, aki zsebre vágja a természeti törvényt is, ami szerint minden élő öregszik...

SEBŐK

fejcsóválva. Megártott neked ez a pohár ital, te Mira.

JÁNOS.

Ne is adj neki többet. *Nevet.* Na, én mégiscsak rendbeszedem magam. *Indul kifelé.*

MIRA.

Nem neked szólt, Imre bácsi, csak apunak. *Kuncog.* Meghökkeneni a polgárt.

SEBŐK.

Tedd már legalább hozzá, hogy a proletárokat is... Tudod, hogy kényes az osztályhelyzetére... *döcögve nevet, János fejcsóválva kimegy.*

MIRA.

Mit farigcsálsz, Imre bácsi?

SEBŐK

közben újra kézbe vette az előbb gyalult deszkát. Egy kis kaptárt ütök össze... Üvegfallal csinálom majd az egyik oldalát. *Felvesz egy másik deszkadarabot, összeméri, azt kezdi gyalulni.* Nem gondoltam, hogy ilyen korán keltek, azért fogtam hozzá.

MIRA.

El se olvasod a cikket, amit rólad írtak?

SEBŐK.

Majd elolvasom. Sok haszna nincs az ilyesminek, úgy vettem én észre, nem sokat értett meg az az újságíró abból, amit mondtam neki. De hát csak mondtam - elmondtam azért. Arról ismerni meg az öregembert, hogy szeret sokat beszélni. Feleslegesen.

MIRA.

Na, ezt nem nagyon vettem észre, mert nekem például még semmit sem mondtál róla, mit csinálsz ezekkel a növényekkel itt?

SEBŐK.

Hát úgy próbálkozom... most az az elgondolásom, hogy egyes növényeknek a virágzási és beérési idejét megváltoztassam. Késleltetem vagy siettetem - hogy a növényi kártevők megjelenése ne essen vele egybe. De hát az még hosszú idő, míg a fajtát kitenyésztem. Sok már nem lesz belőle az én életemben, de hát benaplózom a részeredményeket, hátha hasznát veszi majd valaki. Időm van.

MIRA.

Ez sok év?

SEBŐK.

Melyik hogy. A máknak már sikerült egy hónappal előbbre hozni a bugázását... mire a mákbogár megjelenik, akkorra már kemény a tokja, nem tudja megfűjni... De nem nagyon kapkodnak rajta... a szomszédoknak adtam próbaképpen... kellettlenkedtek vele. *Felnéz.* Hanem, kisjányom, eriggy ki a konyhába, aztán reggelizzél, ha éhes vagy, mert Zsófi néni kacsát süt, az most nem foglalkozik velünk, magunknak kell ellátni magunkat. Én meg összeütöm odakinn ezt a kaptárt...

MIRA.

Hogysisne!... Születésnap reggelit állítok én elő azonnal, megterítek csodaszépen, feldíszítem ezt a szobát, mintha mindenkit várni kellene, mintha mindenki meg is jönne. Megidézem a gyerekeidet, Imre bácsi, fatálban pörkölt zabot pálcikával keverek majd, füstöt köpök a plafon felé, igaz, csak cigarettából, megboszorkányozom az utat: út, nekem ide hozzád... jaj, te Imre bácsi, el se hiszed, ma reggel a ruhám odavarázsoltam az ágyhoz. Nagyon reggel volt még, jó hűvös, igazi szeptemberi reggel, a nap alig süttött, olyan hideg tündöklő szaga s íze volt, mint a számócának eső után - de hideg is volt, sehogy se akarózott kimászni a meleg paplan alól... Bűvöltem a szoknyám: ide gyere... hát egyszer csak odarepült... a blúzom is odarepült... oda, az ágyhoz, csak bele kellett bújni...

SEBŐK

nevet. Na, többet inni ma nem kapsz... *Kimegy a kert felé a két meggyalult deszkával.*

MIRA

nagyot nevet, s megperdül a sarkán. Nem hiszik... No hiszen... *Dúdolni kezd, s az asztalon rakosgat, felhalmozza az egyik végére az ottlevőket, majd a komódból terítőt vesz elő, az asztal egyik felét leteríti, arra teszi az előbb használt pálinkásüveget, poharakat, aztán kimegy a konyha felé, kisvártatva visszatér tálcával, amiről kezd rakosgatni.*

ZOLTÁN

az udvar felől jön be. Harmincon éppen túl, jól öltözött, lezser mozgású fiatalember, ahogy belép, s meglátja a szorgoskodó Mirát, kicsit meglepődik. Jó napot kívánok!

MIRA

megfordul. Jó napot... Sebők Imrét keresi? Kiment valahová a méhesbe, de jön mindjárt. Jön, kérem szépen.

ZOLTÁN.

Maga... hogyishívják? Maga a Zsófi néni lánya?

MIRA.

Nem, kérem szépen, én a Marosi János bácsi lánya vagyok.

ZOLTÁN.

Marosi, Marosi... Nem az artézi kút mellett?

MIRA.

Nem, messzebb.

ZOLTÁN.

Gondolom már... csak nem emlékszem jól. *Szünet.* A méhesbe ment apám?

MIRA

rábámul. Az apja? Melyik... márhogy maga melyik fia?

ZOLTÁN

az ajtóban volt már indulóban, most visszafordul. Csak nem azt akarja mondani, hogy maga az anyám?

MIRA

nevet. Nem, annyira nem közeli a rokonságunk. Csak úgy szegről-végről. Mi vagyunk a Marosiék Kolozsvárról. Valami másodunokatestvérség vagy efféle. *Szünet.* Nem is tudtad, hogy itt vagyunk?

ZOLTÁN

megnézi a lányt. Nem. Nem tudtam. *Kezet nyújt.* Sebők Zoltán vagyok.

MIRA.

Ja, te vagy az orvos. Valld be, fogalmad sincs róla, kik Marosiék Kolozsvárról.

ZOLTÁN.

De. Emlékszem is rád, olyan két-hároméves korodból. Váratlan meglepetés.

MIRA

fürkészve. Nagyon olyan arccal mondtad - mintha azt hallgattad volna el: - kellemetlen meglepetés. Nem ezt akartad mondani?

ZOLTÁN.

Nem akartam ezt mondani. Régen láttam apámat, s ilyen hosszú idő után az ember a viszontlátást mindig úgy képzei el útközben, hogy majd kinyitja az ajtót, s mindjárt ott az a váll, amit megöleljen. *Szünet, megnézi.* Téged hogy is hívnak?

MIRA.

Mira.

ZOLTÁN

felveszi a pálinkásüveget, megnézi, poharat vesz elő, tölt. Igyunk az egészségedre. Próbálom benned annak a kis hajas babának a lényét keresni, akit akkor láttam... de az se baj, hogy arra se nagyon emlékszem, csak annyira, hogy volt. Hány éves vagy?

MIRA.

Tizenkilenc.

ZOLTÁN.

Elszoktam attól, hogy valaki tizenkilenc éves legyen. Ennyi idősök voltak az egyetemen annak idején a kolléganők, de ők, az emlékezetem szerint, felnőtt nők voltak.

MIRA

csúfolódva. Óó, ne mondd...

ZOLTÁN

nem reagál a csúfolódásra, megnézi Mirát, s mint aki ezzel be is fejezte. Te még úgy hordod a szépségedet, mintha most kaptad volna. Mint egy új ruhát. Nem zavar?

MIRA.

Még az se, hogy emlékeztetsz rá. *Zoltán közben megint tölt magának.* Miért iszol megint?

ZOLTÁN.

Egész nap inni szerettem volna, de kocsival jöttem.

MIRA.

Kíváncsi voltam rád. Nagyon. *Csend.* Elbűvölt az apád. Kíváncsi voltam a gyerekeire... Te az lettél, amit várt tőled?

ZOLTÁN.

A saját pszichológiai élveboncolásomnál sose akartam jelen lenni. Eljön az idő, amikor nincs fárasztóbb téma az ember számára, mint saját maga.

MIRA.

S eljött?

ZOLTÁN.

Eljött. *Megfordul, mert Sebők most lép be. Apám... Kezet fognak, aztán Zoltán megöleli, megcsókolja az apját, egy kicsit még tartja is átölelve, aztán hátralép, hogy megnézzé. Ej, de jól nézel ki! De jó, megnyugtató dolog rád nézni.*

MIRA.

No, Imre bácsi, hát nem megmondtam, hogy idebűvöltem a családot?

SEBŐK

jóleső örömmel nevet. Megmondtad biza...! Zoltánhoz. Úgy nézz rá, nem magadtól jöttél, ez a kis Tündérilona boszorkányozott ide... Mirához. Hát akkor most már csak folytasd, hogy legyen együtt az egész család.

ZOLTÁN.

Hű, ez a déli üvegfal... mint a kályha. Te itt nyarat csinálsz a növényeidnek... *Leveti a kabátját.*

SEBŐK

megnézi. Én nem érzek valami nagy meleget. Fáradtnak látszol. Ennél valamit?

ZOLTÁN.

Ennék. Meg innék. Főként azt. *Tölt közben, odanyújt az apjának is egy pohárral. Egészségedre, apám.*

MIRA.

Te véletlenül jöttél, Zoltán? Csak úgy - eszedbe jutott, s elindultál?

ZOLTÁN

vállát vonva. Ha hiszel a véletlenekben, hát akkor úgy jöttem.

MIRA

nevetgél. Szeretnék hinni benne... ezúttal.

ZOLTÁN

kelletlenül. Hát csak higgyél.

MIRA.

Mert ha véletlenül jöttél... s nem az Imre bácsi születésnapja miatt - hát akkor mégiscsak én idéztelek meg.

ZOLTÁN

az apjára néz. Igaz is, apám... szeptember 9... Elmosolyodik. Erről most csakugyan megfeledeztem volna... Újra megöleli. Isten éltesen, apám...

SEBŐK.

Téged is, Zoli. *Tölt Mirának is. Na, egy kisujjnyit kaphatsz te is...*

ZOLTÁN

koccintás után. Hát... hoztam neked valamit. Akkor már mindjárt be is hozom.

MIRA.

Mit? Ajándékot?

ZOLTÁN.

Kíváncsi vagy? *Kulcsot keres a zsebében.*

MIRA.

Láthatod, hogy csak kíváncsiságból. Fel akarom ajánlani, hogy kimegyek, behozom... addig egyedül maradhatsz Imre bácsival.

ZOLTÁN

odanyújtja neki a kulcsot. Hát hozd be. Egy láda a hátsó ülésen. *Mira kimegy.* Tudod... *nevet rosszkedvűen* egy kicsit csalódás volt, hogy nem egyedül leltelek. Kicsit ütődött vagyok, szerettem volna két napig bölcséket hallgatni veled. A rokonokat szeretem ugyan, de többnyire sose akkor, amikor jelen vannak.

SEBŐK.

Hát... látod, Zoli... nekem nagyon megörvendeztették ezt az egy hetemet. S holnapután már utaznak is.

ZOLTÁN.

Holnapután... Annál több időm nekem sem igen van. *Szünet, mosollyal.* Hetvenöt éves vagy, apám... Minden embernek megvan a maga kora, amiben legjobban kifutja a formáját. Neked, úgy látom, most kezdődik... Tudod, hogy irigyellek érte?

SEBŐK

tréfával. Hát, fiam, ha még tovább hosszabbítjátok az emberiség életkorát, majdcsak eljut mindenki oda, hogy kifussa az öregkori formáját... ami bizony csak olyasmi már, mint az a buta orgonabokor, itt a ház végénél; kivirágzott a meleg ősze.

MIRA

jön vissza, egy kisebbfajta fényezett ládát cipel. Ha tudtam volna, hogy ekkora csomag, nem vállalkozom a beszállítására.

ZOLTÁN

szétnyitja a dobozt, s egy mikroszkópot emel ki belőle az asztalra. Hát ezt hoztam volna... hátha rákapsz a következő tíz évben a mikrobiológiára is.

SEBŐK

megütközve nézegeti, aztán ránéz Zoltánra. Te... Hát ez a te mikroszkópod...

ZOLTÁN.

Neked hoztam... Most már a tied.

SEBŐK.

Eredj már, ne bolondozz. Nekem minek... az én dolgaimhoz nem is kell... s te meg hogy dolgozol nélküle?

ZOLTÁN.

Ajándék lónak ne nézd a fogát.

SEBŐK

megnézi Zoltánt, mint aki észrevette, hogy ennél nincs valami rendben. Hát köszönöm...

MAROSI

felöltözve, borotváltan. Kislányom... *Meglátja Zoltánt, kis tűnődés után.* Nicsak... Zoli, te lennél? *Odamegy, és szívélyesen kezét ráznak.*

ZOLTÁN.

Hát János, én az utcán bizony elmentem volna melletted!

MAROSI.

Az utcán én is... de hát itt gyanakodik az ember... Reméltük, hogy hátha megjön valamelyikötök... Mikor is láttuk egymást? Tizenhat éve? Tizenhét? A Kálmánék esküvőjén voltatok utoljára mifelénk...

ZOLTÁN.

Emlékszem ugyan arra is, de még inkább gyerekkoromból van a képed előttem: sovány voltál, szivaroztál, és keménykalapot hordtál... Kemény gallért is...

MAROSI

jólelkűen nevet. Persze, persze, a vasárnapra kiöltözött mesterlegény... Igen, a gyerek memóriája pontosabb...

SEBŐK.

Te Mira, te hozzákezdted a terítéshez? Akkor már mégiscsak ülünk reggelihez, ki is nézek összeszedni valamit, míg Zsófi néni előkerül. *Kimegy.*

MIRA.

Most mondd meg őszintén: elfeledkeztél a születésnapról?

ZOLTÁN.

Hiszen mondtam már, hogy igen.

MIRA.

De mégis hoztad a mikroszkópot!

ZOLTÁN

mosolyog. Tudod mit? Látom, hogy neked jutott eszedbe, nem szeretnéd, ha valaki elvitathatná tőled ezt a dicsőséget...

MIRA.

Dehogysis! Egészen más miatt kértem. De most már nem is kértem: úgyse tudok kiigazodni, igazat fogsz-e mondani.

ZOLTÁN.

Ez a legkellemesebb állapot. Mikor az ember csökönyösen vallatja a világot, bár tudja, hogy a feleletekkel nem ér sokat. Azt hiszem, a természettudósok is akkor nyugszanak meg, ha a keresett felelet kétértelmű: akkor lehet tovább kérdezzgetni meg még tovább, nem vész el az egésznek a játék jellege.

Sebők közben visszajön egy nagy tálcával, arról kezd lerakni komótosan.

SEBŐK

heccelődve. Ez csak az olyan antropomorf tudósokat szórakoztatja.

ZOLTÁN.

Dehogy szórakoztatja. Megnyugtatja.

SEBŐK.

Na, János, mink meg nyugtassuk magunkat evvel a füstölt sonkával. Ezek meg csak hadd beszéljenek - amíg a szájukat nem tudják másra használni. Te Zoli, van ott a pincelejárónál egy demizson, azt hozd már ide, ma egy hete préseltem ki a mézesfehérből, éppen jó csípős lesz, s az jó lesz, mert bődönös túrót is hoztam, eszik belőle, aki mer, mert az olyan erős, mint a cseresznyepaprika... meglássuk a két erdélyit, hogy ízlik nekik a nemzeti eledelük.

ZOLTÁN

közben elővette a demizsont, töltöget. Nem kolozsvári étel az. Erdélyben is csak a székelyek ismerik, azok is a kecsketúrót, kolozsváriak hírét se hallották...

JÁNOS.

Na, ez nem igaz, mert a Mezőségben is ismert...

ZOLTÁN.

Az se Kolozsvár...

ZSÓFI

bejön lelkendezve. Jaj... jó napot kívánok, kedves doktor úr, jaj, de örülök, Zoltánkám, lelkem, hogy látom, de örülök, hogy van, kedves lelkem, de régen is nem láttuk már...

ZOLTÁN.

Adjisten, Zsófi néni. Egészen menyecskésen, ahogy látom.

ZSÓFI.

Dehogy, lelkem, dehogy... csak a gond, a baj örökké... csak az... Most is - de jó, hogy hallottam, megjött: ugye átjön a kisebbik lányomhoz... Egy hete nyomja már az ágyat, csak azon sóhajtozik, majd ha megjön a Zoltán doktor úr... Átjön megnézni, ugye, lelkem... Tudja, Sári, akivel együtt jártak még iskolába is.

ZOLTÁN

rosszkedvű lesz. Nem avatkozhatok én a körzeti orvos dolgába, Zsófi néni.

SEBŐK.

Ej, hiszen harmadik ház... Ha téged kíván, ha abban bízok, hogy te is nézd meg.

ZOLTÁN

Nem. *Odakocintja a poharát az apjához, megissza, s kisvártatva újat tölt.*

ZSÓFI.

Nem úgy gondolom én persze, hogy mindjárt, kedveském... Világért se! Pihenje csak ki magát, most érkezett... Majd délután. Megmondom addig neki, hogy átjön megnézni... *Reménykedve.*

SEBŐK

látja, hogy Zoltán hallgat, vállon veregeti Zsófit, s kituszkolja. Jól van, jól, majd átmegy... *Zsófi kiment, Zoltánhoz.* Hiszen tudod... ha hazajössz, hát mindenki kitalál valami betegséget, hogy téged hív hasson... Szeretet jele ez, hogy hívnak... *Szünet.* Nézz majd át délután.

ZOLTÁN.

Nem. *Megingathatatlan hang, s egyszerre csak a fél kezében fogott poharat összeroppantja.* Ah, az ördög vigye el... Repedt volt ez a pohár... *Mindenki felugrik, Zoltán keze vérzik.* No, csupa vér a kezem, már csak ezért se mehetek.

MIRA.

Be kell kötni... Láttam a kocsidban a táskádat, behozom. *Kiszalad.*

ZOLTÁN

Jánoshoz. Mondd már meg majd Zsófinak, még itt találod, tönkrement a kezem, nem mehetek. *János fejcsóválva ki.*

ZOLTÁN

odamegy az ablak előtti növényekhez. Megtrágyázom a növényeidet. A vér jó növényi trágya, nem? A mesében is az van, hogy a csatatereken azért zöldül olyan szépen a fű, azért van annyi vadvirág.

SEBŐK.

Érdemes volt ezt a hókuszpókuszt csinálni? Csak, hogy át ne kelljen menni?

ZOLTÁN.

Kevesebb idegenergia kellett hozzá, mint tizenötször vagy harmincszor még elismételni, hogy nem megyek.

SEBŐK.

S miért nem akartál semmi áron?

ZOLTÁN.

Hát csak azért, mert... *Elhallgat, mert Mira jön be.* Látod, Mira, ez a kései cseresznye, ha jól látom. Ha majd őszi másodvirágzásból is ad gyümölcsöt, el ne felejtsetek, hogy én véreztem jól meg a talaját. Egyébként hiába mentél, nincs abban a táskában semmi. Nem hordok kötszert magamnál. *Mira kikattintja a táskát, Zoltán, anélkül hogy a hangját megemelné, mint egy kisgyerekre szól rá.* Csukd be. Orvosi táskába kotorászni olyan, mintha más zsebébe nyúlnál bele.

MIRA.

Hát akkor mivel kössük be?

ZOLTÁN.

Egy zsebkendővel. *Elővesz a zsebéből.* Így ni, csak egy csomót rá...

SEBŐK.

Sose nő be neked a fejed lágya... *Kimegy.*

MIRA.

Ha trükk volt, hát nehéz trükk volt. Én semmiképp nem tudnám utánad csinálni.

ZOLTÁN.

Nem olyan nehéz...

MIRA.

Tűt még az ujjamba szúrni, nem mondom... lehet... Lendület - kész. De szorítani a poharat, avval, hogy összetörjön - nem tudnám.

ZOLTÁN.

Szent Teréz, aki a szájába vett valami undorító köpetet, még nehezebb trükkel dolgozott.

MIRA.

A szentek nem érdekelnek.

ZOLTÁN.

Pedig tapasztalatom szerint minden nőben, így benned is, van belőlük valami. *Szünet.* Egészen átvérzett ez a zsebkendő. Adj már egy szalvétát. *Becsavarja a kezét.* Tizenöt éve vagdalok eleven és halott emberi testeket, de a saját véretem még mindig nem tudtam megszokni. Te már igen?

MIRA

ránéz, közönyösen. Nem. Olyankor gusztustalannak érzem magam. *Kis csönd.* Mért akarsz zavarba hozni? Én segíteni szeretnék.

ZOLTÁN

felnéz rá, elmosolyodik. Ne haragudj. Te kedves vagy, én hülye. Add ide a kezéd, hadd csókoljam meg.

MIRA.

Tessék. *Odanyújtja a kezét, Zoltán megcsókolja.* Te is kedves vagy. Helyre tudod hozni az ordenáré dolgaidat. *Szünet.* Örülök, hogy megcsókoltad a kezem.

ZOLTÁN.

Én is.

MIRA.

Jólesett.

ZOLTÁN.

Éreztem.

MIRA.

Érezted? Honnan?

ZOLTÁN.

A kezetről.

MIRA.

Hogy jólesik neki?

ZOLTÁN.

Hogy neked jólesik.

Bejön Sebők és Marosi.

SEBŐK.

No, majd fogadhatod a látogatókat. Zsófi nénit alig tudtam lebeszélni róla, hogy be ne rohanjon gyógykezeltetni. Még a beteg lánya is felkél, s eljön majd hozzád.

MAROSI.

Még mindig kényelmesebb, mintha neki kellene hozzájuk menni.

ZOLTÁN.

Legfeljebb kimegyek majd a kertbe egy pokróccal, és elbúvok aludni valahol a lugasban. *Fél kézzel nehézkesen próbál tölteni a demizsonból, majdnem elejti.* Rossz nyomorék lenne belőlem, majdnem mellément.

SEBŐK

töltöget, majd, hogy Zoltán cigarettára készül gyújtani. Kaptam szüzdohányt. Énnekem nagyon ízlik. Nem akarsz abból?

MIRA.

Hát én még téged dohányozni nem is láttalak, Imre bácsi.

SEBŐK.

A méhesben van egy-két mérges családom - ha azokat kibontom, akkor füstölök... *Zoltánhoz.* Na, várd meg. Sodrok neked, most a böte kezedd te nem tudsz...

ZOLTÁN.

Jó. Erre a méregerős túróra, a csípős borra, remélem, hogy a dohány is valódi lesz, hozzáillő. *Sebők közben előszed a vakablakból dohányszitát, cigarettát kezd sodorni.*

MAROSI

kiissza a borát, feláll. Én beballagok a postára meg még a menetjegyirodához... Nem jössz, Mira?

MIRA

kicsit vár a felelettel, megnézi Sebőköt meg Zoltánt, mintha mérlegelné, hogy azoknak terhére lenne-e, ha marad. De... Bizonytalanul. Elkísérlek... Kimennek.

ZOLTÁN.

Honnan való dohány?

SEBŐK

végzett a sodrással, odaadja, Zoltán megnyálazza, leragasztja, rágyújt. Az állami gazdaságnál kaptam. Ahová kijárok méhészeti tanácsadásra.

ZOLTÁN.

Még mindig biciklivel?

SEBŐK.

Nem. Sok az már. Húsz kilométer. Küldenek értem hetenként kocsit. *Szünet.* A nagy fiasításkor még rendesen ott vagyok egy hétig, kettőig...

ZOLTÁN.

Jó dohány... *csend, hallgat, iszik egy kortyot.* Helyes kislány ez a Mira.

SEBŐK.

Az. Megszerettem ez alatt a két hét alatt. *Csend.* Látod... furcsa ez... eljönnek látogatóba tizenöt éve nem látott rokonok... mintha az ember fiatalabb kora térne egy kicsit vissza. Megbarátkozunk... jól eltöltjük az időt... s az ember azt veszi észre, hogy az... azok, akik ebben a tizenöt évben kétszer se jutottak eszébe, egyszerre csak úgy a szívéhez nőttek, hogy bizony elbúsulok, ha az jut az eszembe, hogy nemigen látom őket többé ebben az életben!

ZOLTÁN.

Miért ne láthatnád?

SEBŐK.

Hetvenöt év az hetvenöt év. Ilyenkor az ember már csak három-négy órát alszik naponta... Különösen most, hogy jön a tél, hosszúak lesznek az éjszakák. Hej, de nem szeretem... Háromkor, négykor csak felébredek... aztán fekszem, nézem az ablakot, hogy mikor világosodik már, hogy mikor lehet felkelni.

ZOLTÁN.

Ahogy én a te szervezetedet ismerem, meg az életmódodat, elméletileg szinte örökéletű vagy. Semmi akadályát nem látom, hogy akár a száz évet is megérd.

SEBŐK

nevet. Száz év... Hát édesanyám százegy éves volt, mikor meghalt, nagyanyám kilencvennyolc... Akkorra majd te is közelíteni fogod a hatvanat...

ZOLTÁN

koccint. Persze... *Felhajtja az egész pohárral.* Isten éltesen, apám, jó egészséget. Milyen a vérnyomásod?

SEBŐK.

Rendes. Még talán egy kicsivel alacsonyabb is. *Ő is iszik, aztán csendesen megkérdi.* No, mi volt veled? Mi bajod?

ZOLTÁN.

Mi? Ma reggel megöltem egy embert...

SEBŐK

nyugodtan fogadja, mint akit nem lep meg. Műtét?

ZOLTÁN.

Az...

SEBŐK

nagy hallgatás után. Akkor megértelek. Sajnálom is, hogy erőltettelek, hogy Sárihoz menj... Hallgat egy kicsit. Megértem, hogy egy darabig rá se tudsz gondolni, hogy orvosolj.

ZOLTÁN.

Nem is igen lesz alkalmam többé rágondolni.

SEBŐK

felkapja a fejét, megnézi Zoltánt, nyugtalanul. Mi? Ezt nem értem.

ZOLTÁN.

Magánműtét volt.

SEBŐK.

Micsoda?

ZOLTÁN.

Otthon. A lakásomon. A rendelőmben.

SEBŐK.

Megőrlültél? Agyműtétet csináltál otthon?

ZOLTÁN.

Hát éppen ez az... hogy nem agy...

SEBŐK

felhorkan. Hát?

ZOLTÁN

vállat von. Un petit curetage...

SEBŐK.

Te csináltad? *Zoltán nem felel.* Hisz nem vagy te nőgyógyász...

ZOLTÁN

rosszkedvű gúnnyal. Hát hiszen éppen ezért halt meg... Szünet, csendesebben. Sajnos... Utoljára medikus koromban csináltam ilyen műtétet.

SEBŐK.

Megáll az eszem. *Riadtan.* De hát miért? Minek? Minek kellett ez neked? Hiszen ezt ma engedélyezik... ha valaki akarja...

ZOLTÁN.

Ezt már nem... Benne volt az időben nagyon.

SEBŐK.

És te miért vállaltad?

ZOLTÁN.

Hát... most már utólag én is megkérdezhetném magamtól, örültségből.

SEBŐK

szünet után. Tőled volt?

ZOLTÁN.

Nem. A férjétől. *Szünet.* De velem élt... a férjét otthagya. Miattam. Nem akarta... a gyereket. Könyörgött. Öngyilkossággal fenyegetőzött.

SEBŐK.

Nem gondolta, hogy az öngyilkosságnak egyik módja az is, ha a te kezéd alá fekszik?

ZOLTÁN.

Igencsak érezte... Sőt... azt hiszem, éppen ezt a módját választotta az öngyilkosságnak.

SEBŐK

felhorkan. Jól van, édes lelkem, de hát neked kellett hozzá asszisztálni? *Legyint, csendes hangon.* Na, mindegy... avval már nem segítek, ha bölcselkedek a megtörténteokről. *Szünet.* Műhiba volt?

ZOLTÁN.

Nemigen állapíthatnak meg mást.

SEBŐK.

S a következménye mi lesz?

ZOLTÁN.

Hát... lehet, hogy már ma boncolásra kerül... Holnapra kiadják ellenem a vádindítványt. Hát lássuk csak... a várható következmény. Csiklandós az eset, mert ha a vád a férjét is felvonultatja tanúnak, s miért ne tegye... az azt tanúsíthatja, hogy óvta tőlem a feleségét... mert felelőtlen, cinikus gazembernek tartott... s aztán elcsábítottam az asszonyt, aztán meguntam... Hát így bizony akár gyilkosság is lehet. Minősülhetne annak is... Ahogy - tudja Isten - én is minősíteném. *Szünet, kószolgatja a bort.* Igen, igen... Olyasmi volt ez, gyilkosság, öneki legalábbis ez lehetett az utolsó gondolata; mikor az Evipant a karjába nyomtam, megláttam a szemét: félt tőlem. A rettegés volt benne, hogy énrám van bízva - s a rettegés, hogy most már ebben a másodpercben - nem bízik bennem. S igaza volt.

SEBŐK

nagy szünet. Szeretted te ezt az asszonyt?

ZOLTÁN

vállat von. Hagytam, hogy ő szeressen. *Megdörzsöli a homlokát, cigarettára gyújt.* No, de térjünk vissza, mi lesz. Mi lehet. Tíz, tizenkét év. Orvosi hivatástól természetesen örökre eltiltás. Öt éven túl vagyonekobbzás. Ha szerencsém van, s nyolc-tíz év múlva kikerülök... abba a szál ruhába, amibe a tárgyalásra bementem, negyven-egynéhány éves leszek. Esetleg már közel az ötvenhez. S aztán? *Idegesen felnevet.* Nem, nincs kedvem végigcsinálni ezt a cirkuszt. Rossz passzom volt, éreztem, hogy valamit elrontok. Nem lett volna szabad hetekig semmit se csinálni, a szobából kimozdulni se, megmozdulni sem, akármit csináltam volna, rossz lett volna... rám szakadt volna a tető. De hát... soha életemben nem érzékeltem a veszélyt. Mindig úgy gondoltam, csak a mások számára létezik. Kellemetlen, kellemetlen... de hát mit tegyek?

SEBŐK.

Jó idegeid vannak, hogy ilyen nyugodtan kezeled.

ZOLTÁN.

Az idegeimet tőled örököltém. *Csend.* Egyébként nem kezelem valami nyugodtan. Még nagyon friss. S eléggé feldúlt. *Szünet.* Mikor jöttem reggel... zavartam a kocsit. A kanyarokat is száztízessel vettem... aztán megijedtem. Ez bizonytalan módja a halálnak, hátha életben maradok. A kórházban összefoltoznak, s onnan visznek a tárgyalásra. Nem.

SEBŐK.

Elég nyugtalanító hallgatni.

ZOLTÁN.

Végigélni is. De hát ez a regula. Ittál, táncoltál, fizessd meg az árát. Van még néhány napom... azért jöttem le, hogy veled töltssem. *Szünet.* A születésnapodról bizony elfelejtkeztem. De jó, hogy éppen egybeesett.

SEBŐK.

Hiszen örültem már a jöttödnek jobban is, mint ezúttal.

ZOLTÁN.

Te bölcs vagy, apám, irigylésre méltóan bölcs, ne sajnálj, nincs okod, hogy sajnálj. Megszereztem eddig az élettől mindent, ami szép és jó volt. Mi van még? Ugyanennek az ismétlődése. Arra már nem vagyok kíváncsi. A börtönre se. Abból csak a tefajta természetű ember tudna profitálni, engem összetörne. Rokkant, szegény, elaggott kuvaszként jönnek elő belőle, utálom ezt a leendő magamat, ha rágondolok... Nem akarok ilyen lenni. *Szünet.* A halál már akkor érdekesebb.

SEBŐK.

A halál is csak az élőknek érdekes, a halottnak már nem. *Szünet, kelletlenül.* Nincs olyan, hogy előről ne lehetne kezdeni, akár abban a szál ruhában is. *Járkál egy kicsit a szobában.* Nem fárad az ember abba bele soha, hogy él.

ZOLTÁN.

Dehogynem.

SEBŐK.

Roszkedvében. De az csak hangulat. A test az élni akar, az a törvénye. S a józan elme is... meglesi az örömet mindenben. Komisz lehet... vigasztalan lehet - mégiscsak élet. Erről tudjuk, hogy van - a... a másik még semmi. *Nézegeti a növényeit, onnan beszél hátra.* Ez az egész növénykísérlet... hát nézd csak... tudod, hogy nem vagyok igazi szakember. Latin-görög volt a szakmám, Horatius egy-egy sora még mindig könnyebben ugrik elő a fejemből, mint a nukleinsav kémiai képlete... unalomból nem mentem volna neki hatvanéves fejjel annak idején, hogy újra megtanuljam az egész szerves vegytant. *Szünet.* A halál ellen csinálom. *Újra visszamegy, mintegy magának mondja.* Azt mondod, negyven-egynéhány éves leszel, amikor kijössz? Annyi voltam, mikor te születted. Amit te ismerhetsz az én életemből, azt mind ennél idősebb koromon túl ismerheted. Aztán lehet másképp csinálni.

ZOLTÁN.

Legközelebb én is másképp csinálnám. Csak hát nincs legközelebb. Ádám meg Éva is nyilván fenemód bánta, hogy kiűzték őket a paradicsomból - de hát segíteni már nem lehetett rajta. Az elveszett paradicsom - elveszett.

SEBŐK.

Egy-két nap még, ugye... *Sóhaj, az ablakhoz megy, kinéz.* Sok olyan ízét kóstolhatod még meg ezalatt is annak az elveszett paradicsomnak, amit észre sem vettél eddig.

ZOLTÁN.

Azt is akarnám. Arra gondoltam, hogy kivágom holnap veled együtt a kiszáradt nagy diófát a kert végén... s közben megvitatjuk a szerzett tulajdonságok öröklődését. *Hogy Sebők nem felel, rosszkedvűen felnevet.* Autóm van, luxuslakásom, pénzem... ha éppen valami másfajta kóstolgatást akartam volna megpróbálni, tudtam volna azon a nagy Budapesten keríteni valakit magamnak, minden igényt kielégítőt, akivel kóstolgassam.

SEBŐK

visszafordul. Hát igaz, Zoli... igaz. Köszönöm, hogy mégis énám gondoltál. Visszajön az asztalhoz, tölt. Isten éltesen, fiam.

ZOLTÁN.

Isten éltesen, apám. Sok, ennél kellemesebb születésnapot kívánok neked, kedves apám. Egészségedre.

Függöny

MÁSODIK KÉP

Este. A nagy asztalról most minden le van rakva, az egész megterítve s igen gazdagon. Az asztalnál az eddigiek ülnek s Sebők idősebb fia, Gábor a feleségével, Évával meg Klári, Sebők lánya a férjével, Jóskaival.

SEBŐK

jókedvű, felengedett hangulatban. No, lányok, főzzétek meg a kávé, ha kell valakinek, ne mondjátok, hogy nem vagytok úri helyen... Eddig háromféle bort kaptatok. Mást a húshoz, mást a halhoz, mást a sajthoz, most kaptok egy negyedikfélét.

MIRA.

Az miből készült, Imre bácsi? Ribizliből? Az még nem volt.

SEBŐK.

Hallgass te, tartok én olyan bort is, amit szőlőből csinálok. Te Gábor, kiismered még magad a pincében? Eredj le, a végén jobboldalt a polcon találsz két üveget, hozd fel mind a kettőt. Ott a gyertya ni, mindjárt a lejártnál.

GÁBOR

indul. Milyen üvegek?

SEBŐK.

Két zöld literes üveg. *Gábor kimegy.*

KLÁRI.

Az aszú, apa?

SEBŐK.

Az. Ötéves aszú. Ma felbontjuk.

MAROSI.

No, akkor én meg tósztot mondok.

MIRA.

Végre, hogy kibökted. Úgyis tudtam, hogy reggel óta begyedben van a tószt.

MAROSI.

Ott van bizony, de hát lehet meggyborral tósztot mondani? Vagy almaborral? Vagy ribizliborral. De ha már aszú, akkor nincs irgalom.

JÓSKA.

No, várjál már egy kicsit, hátha Gábor azóta már meglelte, s éppen fogyasztja a tósztához valót. Jó lesz a körmére nézni.

SEBŐK.

Hát nem bánom, eredj, nézz utána. *Jóska feláll, s nevetve indul.* Csak nem tudom, nem járunk-e rosszabbul, ha ketten keresik.

ÉVA.

Vagy ha ketten találják meg. *Kávét tölt a darálóba, olyan négyszögletes, régi, fiókos háztartási kávédaráló. Elmegy vele a díványra, ott ül le, s darálni kezd.* Egyébként azt ne higgyétek, hogy egyedül darálom meg az egész kávé. Zoli, mindjárt átadom neked.

KLÁRI.

Add ide, majd segítek. *A villanyfőzőre kávéskannát tesz, ez is olyan régi, kék, orros kanna, fedővel, látszik, hogy a háztartáshoz itt a kávé nem tartozik hozzá.*

ÉVA.

Én Zolinak mondtam, hogy segítsen. *Zoltánhoz.* Mi van veled? Egész este a szavadat se hallottam.

GÁBOR

Jóskával együtt jön vissza. Hát édesapám, ebben a pincében csak te ismered ki magadat. Először is nincs jobb oldala, mert kerek. Másodszor, ha a jobb oldalon elindul az ember, hát krumpliban meg zöldségbe botlik. S harmadszor, ha polcot keres az ember, az körös-körül van a falon, s annyi üveg rajta, hogy ha mind végig kellene kóstolni, megkeresendő az aszút, hát...

JÓSKA.

Így aztán ezt hoztuk fel, hátha ez az...

MIRA

odaszalad s elfújja a gyertyát, ami még mindig ég a Gábor kezében. Voltatok ti egyáltalán a pincében?

SEBŐK.

Két mafla kölyök, a pince nem nagyobb ennél a fél asztalnál, éhen halnátok, ha a sült galamb a szátokba nem repülne. Gyere, Mira, fogd a gyertyát. *Kimegy, Mira utána.*

GÁBOR

Marosihoz. De a tószt után aztán... hozzá lehetne fogni a kaláberpartihoz. Ha még el nem felejtettél.

MAROSI.

Nálunk még dívik... De nálatok úgy hallom, átvette helyét az ulti.

JÓSKA.

Kiszorította teljességgel. *Nevet.* Én tulajdonképpen csak azért nősültem bele ebbe a családba, mert az apa születésnapján, egyszer egy évben, össze lehet verni egy kaláberpartit.

GÁBOR.

De ha tudtuk volna, hogy ilyen csapnivalóan játszol, rábeszéljük Klárit, hogy válasszon valami használhatóbb férjet.

ÉVA

epésebben a kelleténél. Az én anyámék is valami efféle miatt tesznek nekem szemrehányást veled kapcsolatban. Hogyha tudták volna...

GÁBOR

kelletlenül a feleségére néz, vállat von, és nem felel.

KLÁRI

odamegy Évához, elveszi a darálót. Adjad, Évikém, felváltalak... Éva átadja, ott is hagyja a helyét, Zoltán mellé ül.

ÉVA

rákönyököl a Zoltán széke karjára, félig a vállára is. Meddig maradsz lenn?

ZOLTÁN.

Vagy két napig.

ÉVA.

Akkor holnap hazaviszel minket, ugye?

ZOLTÁN.

Igen!

SEBŐK

Mirával az ablakból. Na, gyerekek, készíthetitek a poharakat.

GÁBOR.

Éljen! Éljen! Megérkezett az aszú.

ÉVA.

De hallgatag vagy, miért nem udvarolsz nekem?

ZOLTÁN.

Udvarolni? Megveszlek inkább.

SEBŐK

bejön, körülfogja őt Mira, Gábor, Zoltán. Te, Éva, add már ide a dugóhúzó, ott van a fiókban.

ÉVA.

Azonnal, Imre bácsi. *Zoltánhoz halkán.* Megveszel? Majom!

GÁBOR

nézi az üvegeket. Most jut eszembe, emlékszem, amikor ezt eltetted. Hanem akkor most is teszel el a nyolcvanadikra. *Mindnyájan:* „*Úgy van, úgy van*”. A nyolcvanadik születésnapodat is aszúval ünnepeljük.

SEBŐK.

Hát majd meglátjuk.

ÉVA

Zoltánhoz, halkán. Szemtelen. *Sebőkhöz viszi a dugóhúzó.* Tessék, Imre bácsi!

ZOLTÁN.

Ha bejössz hozzám éjszakára, neked adom a kocsit.

ÉVA.

Utálatos!

SEBŐK.

Na, kíváncsi vagyok, hogy bírta az öt évet. Három éve fejtettem át ebbe az üvegbe. Igazság szerint ennek az aszúnak bírnia kellene.

MIRA.

No, apa, csülökre halljuk azt a tósztot.

SEBŐK

közben bort töltöget kis poharakba, de az elfogy. Te Évi, öblítsetek már el vagy három-négy poharat... Éva kelletlenül feláll, néhány pohárral kimegy a konyha felé. Hamarosan visszajön.

MAROSI

*feláll. Hát akkor mindenesetre ti üljete le. Nevetgélve leülnek. Kedves Imre bátyám, énnekem egyetlen jó keresztapám. Ritkán látjuk egymást, az igaz, az utóbbi években, amit immár évtizedeknek is lehet nevezni, meg éppenséggel alig. De te nem öregedtél meg egy szemet sem. Azt mondhatnám, hogy néha, ha nem néznék a tükörbe, hogy magamon mérjem le az idő múlását, meg aztán, ha nem az egyetemista lányommal jöttem volna ide vendégségbe, akkor bizony azt hihetném, nem változott azóta semmi. Pedig hát változott, nem is kevés. Én gyerekkoromból úgy emlékszem terád, mint akinek sokat köszönhettem: azt tanultam meg tőled, ami az akkori, magamfajta munkásfiatalnak legtöbbet érő ajándékok közt volt: a betű, a kultúra, a tudomány szeretetét, a semmi rosszba bele nem nyugvó elme örök nyugtalan keresését, hogy eligazodjék a világ dolgai között. Ez az útravaló volt a legjobb útravaló számomra. És mikor a munkásmozgalomig eljutottam, ott se felejtettem el soha. Én azóta nagy utat megjártam, Te pedig hetvenöt éves fejjel is országotok egyik büszkesége lettél. *Sebők fejcsóválva legyint egyet...* ne legyints, keresztapám, így van, ahogy mondom. Mert ha te nem is változtál tizenhét év alatt, a világ az megváltozott körülötted. Meg bizony, szerencsére, hála annak, hogy nem vagy egyedül azok közt, akik munkálkodnak a további előrehaladásért, még pihenésük helyett is. Ezt köszöntöm hát benned, keresztapám, a fáradhatatlan embert, bárcsak ilyenek lehetnének mink is a te korodban... na meg aztán a vendéglátó házigazdát, mert ugyan hol ébresztik reggelente az embert olyan kökényszilva-pálinkával, mint a te háznál... s hol eszik az ember végig egy ilyen gargantuai méretű vacsorát, hogy annak a végeztével aszúborral köszönthesse fel a hetvenöt éves ünnepeltjét. Erőt, egészséget... *Odamegy koccintani.**

SEBŐK.

Isten éltesen lelkem. *Megöleli.* Hát tudjátok *vidám mókás ugratással fordul a többiekhez.* Nem illik ám ilyenkor azt mondani: hogy ejnye, testvér, én istókuccse nemigen emlékszem arra a sok érdemes cselekedetemre, amit most rám fogtál... hanem hát *komolyabban...* abba csakugyan igazad van, hogy a világ elég jól megváltozott körülöttünk. Hát csak menjen így a maga útján. Nahát, szervusztok gyerekek... *Ivás.* Szervusz, Mira, látod, kár, hogy nem tudlak legalább unokámmá fogadni... *a többiek sorra odamennek hozzá, koccintanak, megcsókolják, mire végeznek, Klári szólal meg.*

KLÁRI.

Kész a kávé. Töltsék mindenkinek? Kérsz, apu?

SEBŐK.

Hát adjál egy kicsit, nem bánom. Mán ehhez csészét nemigen kaptok, Zsófi néni nagy pusztítója mosogatók közben a csészéknek... hanem, aki szereti, megihatja bögréből is.

GÁBOR

Marosihoz. Hát János, csak kibújt belőled a politikus, akárhogy is leplezted egész nap.

SEBŐK.

Nem leplezte ő, a hét elején is hajnalig elvitatkoztunk valamin, már nem is tudom min, de politikán, azt tudom.

MIRA.

Jaj, azt én is tudom. Hallgattam egy darabig, aztán elmentem lefeküdni, s afölötti örömömben, hogy nem kell tovább odafigyelni, meg mert egyébként is jól éreztem magam, félálomban írtam ezt a verset:

La vie est belle
Les femmes sont chères
et les enfants faciles à faire.

De másnapra elfelejtettem, hanem most megint eszembe jutott, s vedd úgy Imre bácsi, hogy tószt helyett mondtam el. Még a hiányzó két sort pótolom valahogy holnapra.

SEBŐK.

Ez olyan háromsoros vers, aminek nem is kell folytatás.

MAROSI.

Dehogynem, hadd írja csak meg a folytatását is, azt se fogom érteni, de legalább addig nyugtunk lesz tőle.

ZOLTÁN.

Hazudsz, te Mira!

MIRA.

Én? Miért?

ZOLTÁN.

Mert nem valamelyik reggel szerezted ezt a három sort, hanem most, ebben a szempillantásban.

MIRA

megkönnyebbülten felnevet. Ja... Hát nem bánom, igaz. Már megijedtem, hogy azt mondod: a versben hazudok.

ZOLTÁN

kis szünet után ránéz. Nem, abban nem hazudtál.

MIRA.

Tetszett?

ZOLTÁN

nem felel, elmosolyodik.

ÉVA.

Fordítsátok már le.

SEBŐK.

Isten ments. Egy verset prózában lefordítani.

MIRA.

Na ugye, Imre bácsi. Köszönöm. *Felugrik.* Most pedig gyertek, gyerekek, legalább némi rendet csinálunk... ne hagyjunk mindent Zsófi nénire holnapra... *Kezdi lerámolni az asztalt.*

GÁBOR.

Mi pedig lássuk, miből élünk. Kalábert játszunk vagy tarokkot? Te is játszol, apa?

SEBŐK.

Tarokkot? Hát annak is van vagy tíz éve, hogy azt játszottam. Még mikor Nagy Sándor bátyátok élt... azoknál. Hát gyertek, próbáljuk ki. *Marosival, Gáborral és Jósikával elindul a szoba felé.*

ÉVA.

Te nem játszol, Zoli?

ZOLTÁN.

Vannak rá négyen. Én már inkább csak iszom.

Klári és Mira megrakott tálcával egymás után mennek ki a konyha felé, egyedül maradnak.

ÉVA

tölt magának, és koccint Zoltánnal. Mi volt ez a vers? Fordítsd le.

ZOLTÁN.

Látod, hogy ő nem akarta.

ÉVA

hallgat kicsit. Tetszik neked?

ZOLTÁN

komiszul nevet. No, nem kell a kocsi?

ÉVA

haragosan. Ej, ez már ízléstelen.

ZOLTÁN.

Mert nem hiszed. Hát nézd... mást mondok. Ez a kocsi ér vagy nyolcvanezer forintot. Nem a kocsit ajánlom, hanem kerek százezret. Itt van a zsebemben... *Feláll s a sarokban, a szekrényre dobott kabátját felveszi, annak a zsebéből kivesz egy takarékkönyvet, odalöki az asztalra. Százezer van benne. Áll az alku? Újra iszik.*

ÉVA.

Légy szíves... hagyd ezt. Ez durva... Ne komizkodj velem.

ZOLTÁN.

Miért ne komizkodjak veled? Te nem vagy a testvérem... A bátyám felesége vagy, legfeljebb visszaadok egy kicsit abból a sok komizkodásból, amit vele csinálhattál már évek óta. S a kedvem olyan, hogy éppen komizkodni szeretnék mindenkivel. Megmarni... Hát most kaphatod tőlem ezt a veszettkutyamarást. S tudod, mi benne a veszettség? Hogy csakugyan a tied a százezer forint, ha... *Nevet.* Nincs az országban nő, aki elmondhatná, hogy százezret kapott egy éjszakáért.

ÉVA.

Hiszen én nem is kellek neked.

ZOLTÁN.

Avval te ne törődj. Te Gabit nyilván megcsaltad már, hát most hozzásegítelek százezerhez, hogy úgy csald meg majd, amiért szégyelled magad... Nekem ez megér százezret.

ÉVA.

Megér? S ugyan miért?

ZOLTÁN.

Mit nekem százezer. Mi ez a rongy pénz? Eszköz arra, hogy megszerezze az ember érte, ami kell neki. De én, ami nekem kell, azt meg tudom nélkül is szerezni, de te nem, neked törni kell magad utána, s tűrni, hogy ilyen pocsk módon beszéljek veled... magadban el kell hitetni magaddal, hogy ez az egész csak tréfa... jó tréfa... én részeg vagyok, azért az egész erősebb egy kicsit a kelleténél. De aztán nem alszol egész éjszaka, nem tudod eldönteni, hogy nem nevetlek-e ki, ha csakugyan odaosonnál hozzám éjszaka... Ha már belecsöppentem ebbe a családi összejövetelbe, hát legyen nekem is valami szórakozásom...

ÉVA

vonogatja a vállát. Kedves dolog... mit szólnál hozzá, ha elmondanám Gábornak?

ZOLTÁN.

Semmit. Klári most jön vissza, Zoltán rápillant, hogy hallotta-e, amit beszéltek, de Klári arcáról semmit se lehet leolvasni.

KLÁRI

bejön pokróccal. Gyerekek, fekvőhely az még csak akad nyolc, ha jól összeszámolom, de hogy takaró hogy kerül...

ÉVA

ellenséges hallgatás után. A kislány hova lett?

KLÁRI.

Kiment sétálni a kertbe.

ÉVA.

Nem rólad álmodozik, Zoltán?

ZOLTÁN.

Nem, őt nem tettem ilyen nyugtalanná, mint téged. Lejre nem lehet átváltani...

ÉVA

felugrik. Na, ebből nekem elegendő volt... *Kirohan.*

KLÁRI.

Mit hergeled?

ZOLTÁN.

Sajnos, muszáj. Mint a felfűjt pulykának, neki is muszáj mondani, hogy rud-rud-rud... hogy visszaöblögessen. *Gondolkozva.* De tulajdonképpen semmiért... csak szórakozásból. Azt se merném mondani, hogy ki nem állhatom, bár erős túlzás lenne azt mondani, hogy szeretem...

KLÁRI.

Te nyilván azért maradtál nőtlen, mert a család házasságai lebegnek szemed előtt.

ZOLTÁN.

Lehet. *Iszik egy kortyot, ránéz Klárira.* Hát ti? Mégse váltok?

KLÁRI

vonogatja a vállát. Nemcsak a szándékon múlik. *Vontatottan, rosszkedvűen.* A gyerek... a lakás...

ZOLTÁN

hirtelen ötlettel. Költözz fel Pestre, az én lakásomba. A gyerekekkel. S kezd el a magad részéről a különélést.

KLÁRI.

Ugyan, Zoli... nagylelkű az ajánlatod, de nem adok két hetet, és elátkoznád magad a kényelmetlenség miatt, s hogy így felbuzdultál.

ZOLTÁN.

Nem, a lakásom úgyis eladnám. A tied marad egészen.

KLÁRI.

Hogyhogy?

ZOLTÁN.

A mátrai szanatóriumba szerződtem le. Feladom a pesti lakásomat... *Sietősen; zavarja, hogy hazudnia kell, unja.* De ezt most már ne részletezzük, itt a lakáskulcs, bútor, minden úgy, ahogy van, a tied, költözz már holnap.

KLÁRI

maga elé bámul. Holnap... hát ilyen könnyen nem megy.

ZOLTÁN.

Ilyen könnyen megy. Két héten belül el tudsz helyezkedni valahol... a lakást elcserélheted kisebbre, azt csinálhatsz vele, amit akarsz. Tedd el a kulcsot. Én már vissza se megyek bele. A szükséges holmimat már felküldtem.

KLÁRI.

De irigyellek... Hogy ilyen könnyen mozdulsz, változtatsz az életeden.

ZOLTÁN.

Változtass te is. Nem muszáj éppen úgy, mint ahogy én tettem...

KLÁRI.

Azt nem is igen tudnám.

ZOLTÁN.

Beszéld meg apával... Ma este... vagy holnap reggel. Mondd meg neki, hogy én mit mondtam.

SEBŐK

Jóskával a nyomában jön ki. Gyerekek, a fekvőhelyeket úgy osztjuk majd el, hogy...

KLÁRI.

Bízd csak rám, apu, emlékszel, tavaly tizenegyet helyeztünk el. Most meg csak nyolcan vagyunk. Csak takaró nem lesz elég.

SEBŐK.

Kértem Zsófi nénitől már délután két pokrócot. Avval elég lesz. Zoli, teneked ez lesz a helyed, itt a díkón.

JÓSKA

azért jöhetett ki, hogy igyék, mert tölt magának. Ezt az üveg bort beviszem...

KLÁRI

feláll. Feloszlott a parti?

JÓSKA.

Nem, csak ezért az üvegért jöttem. Ki látott már szárazon kártyázni. Be akarsz állni?

SEBŐK.

Helyettem beülhetsz, ha akarsz egy kicsit... Míg ezt a lefekvés-ügyet elrendezem.

KLÁRI.

Jó. Majd nyerek a nevedben. *Bemegy, Jóska után.*

SEBŐK

leül, megegyengeti a derekát. Elfáradtam, pedig egész nap nem csináltam semmit.

ZOLTÁN.

Egész nap talpon voltál.

SEBŐK.

A fizikai ténykedés, a mozgás fáraszt legkevésebbé.

ZOLTÁN.

Igaz. Az üres szócséplés a legjobban. A duma.

SEBŐK

csóválja a fejét. A jóízű beszélgetés, az nem. Csak az olyan vigyázzállásba merevített idegek... az örök készenléti figyelem... Annak aztán nem testi pihenés a pihenése. De hát minek mondjam neked, jobban tudod, mint én.

ZOLTÁN.

A fizikai pihenés mégiscsak minden pihenés alapja. Én is lefekszem mindjárt.

SEBŐK.

Idegfáradtságra én inkább azt tudnám ajánlani pihenésnek: szőlőt metszeni tavasszal... vagy felgereblyézni a frissen ásott kertet... vagy ha mindenáron feküdni akar az ember, hát hanyatt feküdni egy szénásszekéren, mikor megy hazafelé. Lehetőleg csillagos meleg este, hallgatni a kerék nyikorgását.

ZOLTÁN

kis hallgatás után. Mondtam Klárinak: neki adom a pesti lakásomat. Válgjon el. *Szünet.* Beszélj majd vele. De minél előbb... késő ne legyen.

SEBŐK.

Eltelt ez a nap is. Na, iszunk még ebből az aszúból egy pohárával.

ZOLTÁN

közönyösen, kedvesen. Igyunk.

SEBŐK

gondolkozva megnézi, a világosság felé tartja az üveget, mielőtt kitölti, aztán újra megnézi, leteszi. Neked tettem el ugyanis. *Szünet.* A vén fejem sok minden felesleges dolgot megőriz... mikor átfejtettem, s lepecsételtem ebbe az üvegbe, éppen jött a postás, te írtál levelet Párizsból. Olyan cinikus levél volt... emlékszem rá, mert hát levelet oly ritkán írsz... Hogy: meguntad a francia vörös borokat. Na, gondoltam, hogy majd megkóstolod ezt...

ZOLTÁN

koccintanak. Tizenhat fokos? Van annyi?

SEBŐK.

Nem tudom, olyan kevés, hogy nem tudom beletenni a fokmérőt. De akörül lehet.

ZOLTÁN.

Nem jössz el egy kicsit kocsizni?

SEBŐK.

Te se menj. Sokat ittál.

ZOLTÁN.

Igaz, de egyelőre nagyobb szesz a nyugtalanságom.

SEBŐK.

Nemigen látszik rajtad egyik se.

ZOLTÁN.

Nem akarom kívül hordani, mint a kitüntetések. *Mosolyog, ráteszi kezét az apja karjára.* Nem vagyok én gyenge, édes lelkem... Ígérem, hogy holnapra még rosszkedvű se leszek, nem látni meg rajtam, hogy bármi is lenne.

SEBŐK.

Majdcsak lesz valami.

ZOLTÁN.

Lesz, lesz, de hát ne fáradozz már, hogy énbelém lelket öntsél. Van az nekem, ha önző is, ha másmilyen is, mint szeretnéd, de legalább biztos vagyok benne, hogy nem tétova. Töltsük el már úgy együtt ezt a másfél napot, mintha semmi se történt volna.

SEBŐK.

Hát töltsük. Akkor mit csinálnál? Bejössz kártyázni?

ZOLTÁN.

Nem. Lefekszem.

SEBŐK.

Hát feküdj le. Hagyd nyitva az ablakot. Jó levegő jön be. *Kimegy.*

ZOLTÁN

végigsétál a szobán, felvesz egy könyvet, belenézeget, odadobja a dikóra, felgyújtja ott az olvasólámpást, a nagy lámpát leoltja, végighasal a heverőn, s kinyitja a könyvet, de nem olvassa, hanem néz maga elé. Jaj... jaj... Egy örült ül az agyamban, és keveri a kártyákat, s én, a szép értelmes ember, a normális... adott pillanatban azt csinálom, amit ez az örült kikevert...

MIRA

megjelenik az ablaknál, bekönyököl, s nézi Zoltánt, aki két kezébe fogva fejét, hasal a heverőn. Kis idő múlva szól. Zoltán!... Elaludtál?

ZOLTÁN

felnéz. Nem. Szünet. Szép vagy így az ablakkeretben.

MIRA

komolykodva. Igen, én tudom mindig magamról, hogy szép vagyok, ha szép az idő. Ha látnál nyúlós novemberi esőben, akkor azt mondanád, csúnya vagyok, mint egy ázott, vedlő tyúk.

ZOLTÁN.

Szerencse, hogy nem úgy látlak. Bár szeretnék novemberben is látni.

MIRA.

Igazán?

ZOLTÁN.

Sok mindent megadnék a sorsnak, ha novemberben is láthatnálak.

MIRA.

Csuda melankolikusan udvarolsz.

ZOLTÁN.

Mit? Ja, nem neked udvaroltam. Csak elmélkedtem magamban. Afféle belső monológ. Téged csak nézlek és tetszel. Jólesik a szememnek.

MIRA.

Az ókori népek mondták azt, hogy jó a rubint nézni. Javul tőle az ember szeme. *Csúfondárosan.* Nem akarsz rubintomnak nevezni?

ZOLTÁN.

Igen, a modern ember egy ideig kikacagta ezt a primitív babonát. De az ideggyógyász azt mondja, hogy a színek és a formák, a szépség látása - így a rubin látása is - a legfőbb jó az emberiségnek, megnyugtató lehet, tehát az ókoriaknak tulajdonképpen igazuk is lehetett.

MIRA.

Akkor jó, hogy ide jöttem. Ilyesmit akartam.

ZOLTÁN.

Nekem tetszeni?

MIRA.

Nem. Nem neked tetszeni jöttem ide... csak ki akartalak hívni, hogy nézd meg ezt az estét a harmatillatú kertben. Benned, reggel óta érzem, egy tengernyi energiától fűtött pokol ég. S most este, már valósággal sűrű volt körülöttem a levegő... Szeretném, ha elmúlna. *Szünet.* Önzésből, látod, pusztán önzésből. Holnap hazautazunk, kedden kezdődik az egyetem... önző módon azt szeretném, ha az emlékem erről a hétről teljes és tökéletes lenne. *Szünet.* De ha nem akarsz kijönni a kertbe... ha neked az is elég, hogy ide álltam az ablakba, akkor ne is gyere ki, csak legeltesd rajtam a szemed, ahogy jólesik. Ha szépnek látsz... hízeleg majd nekem...

ZOLTÁN.

Akkor beszélj tovább. A hangnak is megnyugtató hatása van, az ilyen művelt emberek, mint mi, azt is tudják.

MIRA

nevetgél. Sok butaságot mondtam?

ZOLTÁN.

Engem a szakmám nagyképűségre szoktatott.

MIRA.

Látod, én meg megilletődött vagyok, mint minden másodéves egyetemista, ha szembetalálkozik egy eleven tudóssal.

ZOLTÁN.

Ami tisztos címmel most nem tudom, csipkedni akartál vagy hízelegni.

MIRA

jókedvűen. Persze hogy hízelegni. Majd visszahízelged tíz év múlva, ha építőművésznek nevezel. Az a szakmám. Építészet.

ZOLTÁN.

Építészet még van. De építőművészet a századunkban nincs. Nem is lesz.

MIRA.

Butaságot beszélsz. Persze van is, de honnan tudod, hogy nem lesz? Én inkább azt hiszem, a századunkban az irodalom és a képzőművészet a hanyatló műfaj... s az építészet fejezi ki majd a kort. S hátha én leszek a század Albortije? Marsallbot most is van, csak legyen, aki kézbe vegye. Hát igenis, tessék tudomásul venni, hogy egy marsallbotra én is számot tartok. Persze, tudom, nem adják ingyen, meg aztán mégiscsak kevesebb van, mint ahány igénylője... *Szünet.* No... de megyek. Most már eleget bölcsekedtünk, s nemigen illő, hogy az ablakból udvaroljak neked.

ZOLTÁN.

Az előbb azt mondtad, csak gyógykezelés. Persze a gyógy mód a kívülálló számára akár illetlenségnek is látszhat, de a gyógy mód mindenestre hatásos. Nagyon köszönöm, hogy rajtam próbáltad ki a felvidító varázserőidet...

MIRA.

Dehogy rajtad próbáltam ki, kipróbált az már. De rólad az első pillanatban éreztem, hogy olyan vagy, akire én hatással tudok lenni.

ZOLTÁN.

Ezt honnan láttad?

MIRA.

Egész őszintén onnan, hogy te is hatással voltál rám.

ZOLTÁN.

Amilyen kedves, hogy ezt mondtad, ugyanolyan pontatlan, semmit sem bizonyít.

MIRA.

De... Ha két embernek hasonló...

ZOLTÁN.

Aha, most megjelenik a tizenkilenc éves. Valamikor én is így gondoltam: két ember, egyik venni tudja a másik hullámhosszát - ez a szerelem.

MIRA

kis csönd. Én nem szerelemről beszéltem.

ZOLTÁN.

Mi másnak nevezed, ha férfi és nő hatással vannak egymásra?

MIRA

csökönyösen. Nem azt mondtam, hogy szerelem.

ZOLTÁN.

Hát lehet, hogy én tágabb értelemben használom a szót, mint te.

MIRA.

Óó, én egészen zárt értelemben használom... illetve használnám, de most nem erről beszéltem.

ZOLTÁN.

Nekem azt jelentette: olyan vagy, akibe bele tudnék szeretni. Annak ellenére, hogy novemberi esőben csakugyan csapzott, borzas kis csirke vagy. Majdnem mindent tudok már rólad... most már azt is tudom, milyen vagy márciusban, mikor kezdesz kinyílni... tudom, hogyan duzzogsz, milyen az arcod, ha sírsz... azt is, hogy milyen lennél meztelenül az ágyban, s hogy szeretnénk egymást, mikor szeretjük egymást...

MIRA.

Buta.

ZOLTÁN.

...de nem vagyok önámító, hát vegyük le ezt a témát napirendről. Odamennék az ablakhoz, hálából megcsókolni a kezéd, de félek, hogy akkor megkívánnálak, veled álmodnék az éjjel, így hát majd holnap, mások előtt és búcsúzáskor teszem meg, most pedig mondj szépen jó éjszakát, s eredj lefeküdni.

MIRA

nagy szünet után. Úgy bánsz velem, mint egy kisgyerekekkel.

ZOLTÁN.

Jó éjszakát...

MIRA

szünet. Jó éjszakát... *Kis idő múlva.* Jó éjszakát! Közben eltűnik az ablakkeretből.

ZOLTÁN

bámulja az ablakot, aztán nagyot sóhajtvá feláll, odamegy az asztalhoz, tölt, iszik, nyújtózik. Ej... „még egy perc és szörnyű buta balság - ül mellünkre jeges üleppel - röhögést hallunk; lapos erszény - bajos ember, kis valaki - nono, csak lassan a testtel...” Óó, a fene egyen meg, te marha Sebők, te barom Sebők! *Ököllet néhányszor a fejére üt.*

A színpad lassan elsötétedik

MÁSODIK FELVONÁS

ELSŐ KÉP

Az elsötétült szín világosodik, míg megkapja a rendes nappali világítást, balról a kelő nap egyik sugárpásztája alacsonyan besüt az ablakon. Az ablakkeretben most Mira jelenik meg.

MIRA

igen halkan. Jó reggelt... kedves Zoltán, jó reggelt... Eltelik egy kis idő, Mira suttogásszerű halkan kérdi. Ne költslek még fel? Kis szünet után Zoltán sóhajtva fordul az ágyon, hasonfekvésből féloldalasra, de tovább alszik.

MIRA

nevetgél, hangtalanul kuncog az ablakban. Zoltán... Nem ébredsz fel, kispajtás? Duruzsolja. Az előbb még nem láttam az arcod, a párnába fűrtad a fejed... Zoltán közben megfordul, hanyatt fekszik. Nem nagyon mertelek költeni, hátha gyönyörű álmaid vannak... Szünet után, még mindig halk hangon, inkább magának beszél. De most, hogy megfordultál, látom, hogy kisimultak a vonásaid, tíz évet fiatalodtál tegnaphoz képest... s megszépültél. Fiatalnak és szépnek pedig már fel lehet kelni a hajnali harangszóra.

ZOLTÁN

anélkül hogy megmozdulna, hanyatt fekvve, Mirát nem láthatva, egész éber hangon mondja. Felköltethetl volna nyugodtan... Nem okozhatsz csalódást, te vagy az álmom folytatása. Veled álmodtam.

MIRA.

Jaj, miért mondtad, én akartam evvel kezdeni. Én is veled álmodtam. Valamilyen sebes hideg folyónál horgásztunk... hideg volt, mint az alaszkai tavak, és nagy, lusta fehér hasú halakat fogtunk, sokat, nyáron megsütöttük őket, nagy falevelekre tettük - érdekes, hogy a falevelek inkább délszakiak voltak -, körbe raktuk egy tálon, paradicsomok és paprikák közé. A kép most is valahogy a szemem előtt van, mint egy Matisse-csendélet.

ZOLTÁN

még mindig a hátán fekszik, felszegi a nyakát, hogy fektében rálásson Mirára, nevetgél. Matisse-csendélet? Paprikával, paradicsommal? Nevet.

MIRA.

A kép az olyan, mintha ő festette volna, olyanok a színei. És mert te raktad a tálat, s hasonlítottál Matisse-hoz, azért jött a neve a számra. Tetszik?

ZOLTÁN

hasra fordul, ránevet Mirára, szembenézve. Legalábbis hízeleg.

MIRA.

Hízeleg? Hiú vagy? S be is vallod?

ZOLTÁN.

Hát... a hiúság bevallása az egyetlen mentség...

MIRA.

Nem mondhatnám. Sőt... Míg be nem vallják hanem ügyesen titkolják, addig alig lehet észrevenni.

ZOLTÁN.

Az ember vállalja saját magát.

MIRA.

Látod, én is vállalom saját magamat... Szerettem volna veled tovább folytatni a tegnapi beszélgetésünket... vállaltam, hogy felköltselek, bár... féltem, hátha nem örülsz neki.

ZOLTÁN.

Örültem.

MIRA

szünet. Nem jössz ki...? Gyere ki a kertbe...

ZOLTÁN.

Jól tetted, kedves kicsi Mirám, hogy felkeltettél. *Hason fekve két tenyerébe támasztja az állát, a lábával kalimpál, vidáman.* Mégis jó a te látásod! Felébredtem, és más ember vagyok, mint tegnap, mikor is kedvetlenségénél egyebet nem kaptál tőlem. Pedig sokkal többet érdemelsz. Persze, ti holnap elutaztok... reggel...

MIRA.

Hajnalban. „Hajnalra én már messze futok...”

ZOLTÁN.

Haha... *Nevetgél.* Holnap fehérebb én leszek-e már, vagy a váci hegyek...

MIRA.

Váci? Te hülyeformájú...

ZOLTÁN.

Svájci - no mindegy. *Szünet.* Te Mira, tudod, hogy semmit az életben olyan fenemód nem sajnáltam, mint azt, hogy most találkoztam veled?

MIRA.

Hol a hangsúly? *Picit vár.* Hogy *most* találkoztam... vagy: hogy most *találkoztam*...

ZOLTÁN.

Nem vagyok nyelvész. Gyere be, szívjunk el együtt egy cigarettát.

MIRA.

Jó... *Indul, aztán megáll.* De várj, előbb ne főzzek inkább kávé? Hozok egy vödörrel... Olyan jó hülye tud lenni az ember a reggeli kávétól, azt hiszi, hogy minden rendben van, a nap jól kezdődik.

ZOLTÁN.

Okvetlenül csinálj kávé. Gyorsan. Tegnap már háziasszonykodva is láttalak, folytathatod avval is, hogy például tojáshoz is hozol... hemendekszet... sokat, s aztán várj csak, szeretsz te úszni?

MIRA.

Szeretek.

ZOLTÁN.

Megzabáljuk a mérhetetlen mennyiségű tojáshoz, sonkát, megisszuk a mérhetetlenül jól sikerült kávé, s elszaladunk úszni. Jó? Nem is az uszodába, lefutunk a Tiszához, az már nem lesz nagyon meleg ilyenkor, de annál nagyobb hősnak érezzük majd magunkat, hogy mégis megfürödtünk benne... Negyvenöt kilométer ide mindössze... délre vissza is jöhetünk...

MIRA.

Jaj, nagyon jó lesz. Úgyis olyan szagos szőlő íze van ennek az őszi reggelnek... menjünk... persze, szörnyen fogunk fájni... mindegy... Na, csinálok, reggelit, majd meglátod, milyen jó lesz. *Zavartan elneveti magát, a kávé... Elmegy az ablaktól.*

ZOLTÁN.

Ejha. Fenemód barátságos ez a világ, ha az ember már semmit se akar tőle; majdnem olyan, mint akkor volt, mikor mindent akartam. *Dünnög, cigarettára gyújt.*

SEBŐK

óvatosan benyit, benéz az oldalajtó felől, aztán, hogy látja Zoltánt cigarettázni, be is jön. Na, felébredtél?

ZOLTÁN

vidáman. Egy-két perce... Szervusz, apám... jó reggelt...

SEBŐK.

Szervusz. Kis szünet, leül mellé az ágy szélére. Hirtelen alhattál el, olvasás közben. A lámpát is én oltottam el a fejed felett, nemrégiben...

ZOLTÁN.

Gondoltam. Ezt a méhészkönyvet olvastam... hol is van... Keresgéltni kezd utána.

SEBŐK.

Ott...

ZOLTÁN.

A te cikkedet olvastam benne.

SEBŐK

nevet. Na, aztán jól elaludtál rajta...

ZOLTÁN

ő is nevet, vidáman. No, ezt most már hogy tudom kimagyarázni. *Kedélyesen, mintha a legjobb lenne minden, vállon veregeti az apját.* Adj egy kis pálinkát, apám, reggeli ébredésre tartogatod te is...

SEBŐK

feláll, megy a pálinka után, előveszi, közben ...hogyan elvegye az ember éjszakai rossz szája ízét.

ZOLTÁN.

Egyébként a tanulmányodat olvasva gondolkoztam el, van-e a méheknek egyéniségük?

SEBŐK

visszajön a pálinkával. Nincs.

ZOLTÁN.

Hiszen én is ezt gondoltam volna eredetileg. De a tanulmányodból olyasmi is kiderül, ami meggondolkoztat. Gondolkoztam rajta, s ezen aludtam el. Azt írod, hogy az egyes családokon belül a fiatal nemzedék a tulajdonságait nem az elődöktől, hanem a dajkaméhektől kapja...

SEBŐK.

Így is van. Koccint, isznak...

ZOLTÁN.

Mi ez, ha nem az egyéniség valamilyen formája?

SEBŐK.

Nevelés, úgy gondolod...

ZOLTÁN.

Dehogyan. Fiziológia, mert hiszen a dajkaméhek a saját kicsi testükben megformált, átalakított tápszert nyomják ezeknek a lárváknak a szájába. Szóval, meg ne ijedj, éppen nem a materiális tényezőket akarom én figyelmen kívül hagyni. Hanem hát, akkor itt mégis a csírasejt... a genetikai öröklődés...

SEBŐK.

Hát látod, éppen ez a probléma. Amit máig se tudok megfejtetni...

ZOLTÁN.

Nem beszélve arról, hogy a trópusokra kerülő méhek egy-két nemzedék után abbahagyják a gyűjtést. Akkor pedig a gyűjtés ösztön-mivolta erősen vitatható, már legalábbis annyira, amennyire meg kellene felelni annak az idegtevékenységnek, amit mi ösztönnek nevezünk.

SEBŐK.

Látod, még a méhek egyénisége is jó téma ahhoz, hogy...

ZOLTÁN.

Tudom. Minden téma jó téma. Ne félj, rendbeszedem én magam. Láthatod, hogy máris megtörtént. Egyébként ha öt évvel fiatalabb lennék, áttérnék a mikrobiológiára, s megvizsgálnám alaposan ezt a te garatmirigy-elméletedet.

SEBŐK.

Nem az én elméletem, én csak elfogadtam. Lábjegyzetben ott is van a szerző...

ZOLTÁN.

Lábjegyzetet sohase olvasok el...

SEBŐK.

Egyébként jó tíz évvel voltam idősebb nálad, amikor először találkoztam vele... német szaklapból olvastam. Keservesen. Tudod, a némettel máig is úgy vagyok, ahogy az öreg Kecskeméti M. Lajos - még nekem is tanárom volt a kollégiumban, te már nem ismerhetted... Szóval az öreg németet tanított, aztán egyszer látogató jött, tankerületi főigazgató, vagy mi... lehettem akkor harmadikos, a mi osztályunkba jött be... Kérdezgetett, kérdezgetett, nem tudtunk semmit. Azt mondja fejcsóválva: tanár úr, nem tudnak ezek a gyerekek németül... Mire az öreg Kecskeméti kihúzza magát, hátraveti fejét, azt mondja: de nem is fognak tudni kérem, amíg én itt vagyok...! *Nevet.*

ZOLTÁN.

Olyan elnézéssel beszélsz róla. Akkor énnekem miért kellett megtanulni?

SEBŐK.

Aj, fiam, te más voltál. *Szünet.* Neked gyerekként kellett ajándékba kapni a mechanizált tudnivalókat, később úgyse szereztél volna meg. Mindig azt gondoltad: elég eszed van neked anélkül is...

MIRA

az ablakon bekukkan. Mindjárt előáll a reggeli, csak a kávé egy kicsit utánapörkölttem... Szervusz, Imre bácsi, édes. *Elmegy az ablaktól, a bejárati ajtón beszalad, megcsókolja Sebőköt, aztán a konyha felé kimegy.* Neked is csinálom kávé, jó?

SEBŐK

utánanéz. Zoltán követi a tekintetét.

ZOLTÁN.

Azt hiszem, bele tudnék szeretni.

SEBŐK.

Mert itt van. A közeledben. A szemed előtt.

ZOLTÁN

öngúnnnyal. S mert az utolsó alkalom, ugye... *Szünet.* Nem, inkább oly módon, ahogy húsz éves korom óta vágyok a szerelemre: valakibe csakugyan beleszeretni... *Szünet.* És mert ő se bánná... S az ilyesmi mindig vonzó.

SEBŐK.

Reggel elutaznak.

ZOLTÁN.

Mondtad már. S én is, hogy nekem is akkor telik le körülbelül az időm... De addig...

SEBŐK.

Nem szeretném, ha... *Elhallgat.*

ZOLTÁN

mulat. Ha...? Na, mit ha? Mondd csak végig, ha már belekezdteél...

SEBŐK.

Te Zoli, a cinizmus az csak mint stílus viselhető el. Mint külsőség. De kiábrándító, ha valaki éli is a cinizmusát.

ZOLTÁN.

Nono... az öregek, akik kitalálták az egészszet, a kosargesi iskola, Diogenész, meg hogy is hívták a másikat?

SEBŐK

kedvetlenül. Anthistenész...

ZOLTÁN.

Persze, a jó öreg Anthistenész... ők éltek is. Sáros lábbal taposták össze Arisztipposz mestermű szőnyeget.

SEBŐK.

A szőnyeget felőlem összesározhatod. Megtaposhatod...

ZOLTÁN

heccelve. Szóval tabu?

SEBŐK.

Hát... igencsak...

ZOLTÁN.

Hát jó, a kedvedért. De csak a kedvedért. Mert tudod, nemigen vagyok már abban a helyzetben, hogy akármiféle tabut, tilalmat vagy erkölcsi parancsot tiszteljek!

SEBŐK.

Mikor voltál valaha ilyen helyzetben?

ZOLTÁN.

Hát... most, mondjuk, még kevésbé vagyok.

SEBŐK.

Nem hinném. Amíg az ember él, a saját erkölcsi normái szerint teszi, akármilyen is a helyzete; mindegy, hogy fiatal, utolsó éveit éli-e vagy beteg, vagy akár a siralomházban ül. A helyzet - a te helyzeted is - az legfeljebb kötelezhet, de semmi alól fel nem menthet.

ZOLTÁN.

Nagy kérdés. Ez a presbiteriánus szigor nem is tőled ered. Te se nagyon hiszel benne... de, mondom, a kedvedért ennek is helyt adok. Nem jössz el úszni? Mirával elmegyünk.

SEBŐK.

A strandra?

ZOLTÁN.

Inkább a Tiszához.

SEBŐK.

Az én idegzsábámnak ez a szeptemberi hideg víz már nem tenne valami jót.

ZOLTÁN.

Két - két és fél óra múlva itt vagyunk. *Felugrik.* Egy kortyot addig még megiszunk.

SEBŐK.

Ne igyál többet, ha vezetni akarsz.

ZOLTÁN.

Majd vezet Mira.

SEBŐK.

Tud vezetni?

ZOLTÁN.

Melyik tizenkilenc éves nem tud? *Mira most jön be a tálcával, óvatosan egyensúlyozva.*

MIRA.

Siessünk, siessünk... még fürdőruhafélét is be akarok csomagolni. *Kuncog.* De meg azért is, hogy hátha valaki közben felébred, s velünk akar jönni. Csak mi hárman megyünk, ugye...

SEBŐK.

Csak ti ketten... *Kimegy.*

ZOLTÁN

enni kezd, közben. Kapacitáltam, de nem jön.

MIRA

szed magának egy tányérra, háziasszonykodva. A sonka egy kicsit tovább sült, a kávé egy kicsit kevésbé főtt... de hát hiába: nem szoktam még meg a tűzhelyet. A kávé egy kicsit túl is pörkölt, utópörkölés címén. Imre bácsi miért nem jön? *Zoltán nem felel.* Milyen okos ürügyet talált ki, hogy ne jöjjön?

ZOLTÁN.

Azt mondta, hogy a szeptemberi víz neki már hideg.

MIRA.

A nap majd melegít. *Kávé töl.* Szeretem a szeptembert. Olyan jó bánatos gondolatai lesznek tőle az embernek, s ilyenkor jólesik nagyokat enni, mászkálni, inni, mindenfélét... Bánatos, de vigasztaló hónap.

ZOLTÁN.

Bánatos?

MIRA.

Elmúlás, hát bánatos.

ZOLTÁN.

Az elmúlás gondolata nem bánatot okoz, hanem dühöt.

MIRA.

Én még az iskolánál tartok, tizenhárom éve... A szeptember mindig újrakezdés... Semmi düh, csak a kíváncsiság.

ZOLTÁN.

Újrakezdés vagy elmúlás, egyremegy.

MIRA

nevet. Persze... ezt mi is tudjuk. Az egyetemen szeretjük ezt játszani. Úgy hívjuk: nyak-tekerészet... *Kávét tölt Zoltánnak.* Mennyi cukrot kérsz? *Zoltán háritólag eltolja a kezét.* Jó ezt játszani kiránduláson. Elheverünk a gyepen - elkezdünk szépeket bölcsekedni. S a lényeg, hogy olyan legyen a bölcsekedés, ahol a harmadik mondat homlokegyenest ellenkezője legyen az indítéknak.

ZOLTÁN.

Ühm. Minden krétai hazug - de ezt egy krétai mondta, tehát ez se igaz, szóval nem minden krétai hazug - akkor igaz lehet, tehát hazug, tehát nem igaz, tehát nem hazug, tehát igaz, tehát...

MIRA

utánozva Zoltánt. Ühm... De: olyan jó bánatos gondolatai lehetnek az embernek szeptemberben... mert az elmúlás jut az eszünkbe... Igen, igen, gyerekek, mert az elmúlás újrakezdés. Hát éppen ez az... ezért sír az újszülött, mihelyt világra jön - már a születését siratja. Így nem jó... Csak akkor, ha kórusban mondjuk, s rá valaki valami újat.

ZOLTÁN.

Nem baj, elég soká voltunk már okosok. Lehetünk egy kicsit buták is.

MIRA.

Hiszen ami azt illeti, én éppen butáskodtam.

ZOLTÁN.

Szeretlek én így is.

MIRA

hirtelen leteszi a villát. Te... hát most, most olyan jól beszélünk, most megmondom...

ZOLTÁN.

Mondd...

MIRA.

Csak azt hogy... *Elhallgat, zavart nevetéssel csóválja a fejét, felveszi a kávé, iszik egy kis kortyot.* Te előnyben vagy velem szemben. Te semmit sem tudtál rólam tegnapig. Én meg már egy hete tudom, hogy te vagy. Gyerekkori fényképedet is láttam, még egy leveledet is elolvastam, nem illett volna, de elolvastam... tavaly írhattad. Sokszor gondoltam rád, sokszor avval ébredtem, hogy hátha beállítasz váratlanul. Izgattad a fantáziámat. S egyszer csak itt vagy.

ZOLTÁN.

Eszerint inkább te vagy előnyben.

MIRA

makacsul. Nem, nem értesz egészen... *Abbahagyja.* Ne szakíts félbe, ne hozz zavarba... Meg akarom mondani.

ZOLTÁN.

Nagyon jó ez a kávé. S ezentúl még ennyire se szakítlak meg. Köszönöm a reggelit s a kávé. S külön azt, hogy te hoztad. Na, beszélj.

MIRA.

Én először voltam külföldön most, ha Magyarország nem is számít igazán külföldnek, de mégis az, mert az ember nem ülhet csak úgy fel a vonatra, hogy ide-oda utazzék... szóval ez a hét itt az apádnál, aminél szebb hetem nem is tudom, hogy volt-e... s csuda vigasztaló is volt... Te nem úgy vagy vele *élénken, kicsit megszabadult a megmondás kényszerétől*, hogy nagyon örülsz öregemberek kiegyensúlyozott, nagyszerű életének? A sajátját reméli benne felfedezni az ember... majd... vagy fél század múlva...

ZOLTÁN.

He... *Kicsit, vakkantásszerűt nevet.*

MIRA.

Ahogy apu mondta tegnap este. Jaj, de felébresztette bennem a becsvágyat... máris tékozlónak éreztem magam mellette egy kicsit, mert csak éppen jóra sikerült a vizsgám most, és az idén a nyelvtanulással is elmaradtam nagyon... szóval azt akarom mondani, hogy nagy reklám volt az apád, reklám, ami a jöttödöt előkészítette.

ZOLTÁN.

De hát én nem olyan vagyok, mint ő...

MIRA.

Nem, te olyan vagy. *Szünet.* Te olyan vagy...

ZOLTÁN.

Véletlenül érkező. *Feláll, elsétál az ablakhoz, Mira utánanéz, látja, hogy fordul feléje, felszabadultabban, sietősen kezdi mondani.*

MIRA.

Nem, nem... nem érkeztél véletlenül... Mikor megjöttél, szinte azt hittem: én csináltam... én rendeztem így a körülményeket, hogy egyszer csak mégis betoppanj... *Elhallgat, mert Zoltán nem szól, s változatlanul háttal áll.* Igen... *vontatottan*, s örültem neki, mert olyan voltál, amilyennek elképzeltelek... Játszottam egy hétig a gondolattal, hogy beléd szeretnék, ha találkozoznánk, s nagyon boldog voltam, amikor éreztem, hogy nem tévedek... *Szünet*, hogy csakugyan beléd szerettem *sietősen*, s ezt most muszáj volt elmondani, kimondani, mert hiába vártam volna vele, amellet úgyis éreztem, hogy te úgyis érzed... hát ennyi. *Szünet.* S reggel úgyis hazautazunk...

ZOLTÁN

megfordul, nézi Mirát, az zavartan, de szembenéz vele. Az a baj, hogy én is beléd szerettem.

MIRA

hangtalanul, alig hallhatóan. Miért baj?... S igaz?

ZOLTÁN

az autókulcsot előveszi a zsebéből, meglóbálja, s odadobja Mirának. Gyere, menjünk. Te vezess, mert én már sokat ittam. Mira elkapja a kulcsot.

MIRA.

Igen... Feláll, zavart, alig tud szólni. Mindjárt hozom a fürdőruhámat. Törülközőt... meg mindent... igen, hozom... Kimegy, mintha félne, hogy utánaeszoznak.

ZOLTÁN

utánaeszo, mielőtt még behúzta volna az ajtót. Én két perc alatt kész vagyok... Mira becsukja maga mögött az ajtót, aztán hirtelen kinyitja, rábámul Zoltánra.

MIRA.

Te is?

ZOLTÁN

nézi, s nem felel egy darabig, aztán nyersen. Szeretlek. Te lehetnél az életem értelme.

MIRA

kis szünet. Kedves... én most zavarban vagyok. Mit kellene, hogy mondjak? De nagyon nagyon boldog vagyok...

ÉVA

kívülről. Gyerekek, hát ti ilyen koránkelők vagytok?

MIRA.

Igen... én már... Kimegy, behúzza az ajtót.

ÉVA

utánaéz. Vad a kislány... Boldogulsz vele, Zoli?

ZOLTÁN.

Te Éva, ilyen kérdésekre még egy együtt töltött éjszaka se hatalmazna fel.

ÉVA.

Ez jár a fejedbe, te csökönyös mulya? Nevet. Hát látod, bejöttem hozzád, nem tehetek róla, hogy már hajnal van. Lányszobában aludtam... hárman... onnan nem lehetett olyan korán kiszökni. Kihívón. Úgyis aludtál.

ZOLTÁN

közben a heverő melletti székről, a táskájából kivesz törülközőt, fürdőruhát, összecsavarja, hóna alá csapja, kifelé indul, az ajtónál megáll, s ingerkedve megfogja Éva mellét.

ZOLTÁN.

Hadd lássam már, mit vesztettem...

ÉVA.

Eredj, te hülye... *Elveszi a kezét.*

ZOLTÁN.

Nincs rajtad a melltartód? Akkor lehet, hogy csakugyan hozzám jöttél? Kicsit későn, már világos van... ezért is tartozom neked valamivel. Nem akarok senkinek adós maradni. *Kimegy.*

ÉVA

bosszúsan néz utána, aztán vállat von, ingerült. Pimasz. Hülye pimasz.

JÓSKA

konyha felől. Szervusz... Álmos, ténfereg, meglátja az asztalon a cigarettát, kivesz egyet, rágyújt. Hát te?

ÉVA

ajkát biggyeszi. Én? Hirtelen. Fenemód unok mindenkit, aki Sebők.

JÓSKA.

Igencsak én is.

ÉVA.

Beválasztottunk.

JÓSKA.

Áfene... ezek nem olyanok... Ők választottak minket... Téged is, engem is. Konokak, szerencsétlenek, boldogtalanok... Mániákusak, enerváltak s mindez félelmetes csökönyösséggel. S bálványozzák apust, körülímádják a szakállát, ha vakkant, ájuldoznak, hogy milyen bölcs. Mint a kölyökkutyák. Csak persze, idővel kicsit megviselt, elaggott kölyökkutyák, s ez kicsit kiábrándító...

ÉVA.

Szegényke... Klári helyében más is megviselt lenne.

JÓSKA.

Miattam talán?

ÉVA.

...mert a kora miatt még nem okvetlenül...

JÓSKA

vigyorogva ránéz. Úgy tudom, öt évvel idősebb csak nálad.

ÉVA.

Csak?

JÓSKA.

Ez az öt év olyan sokat számít?

ÉVA.

Az év még talán nem. De ő: ő - én meg én vagyok.

JÓSKA.

Kíváncsivá teszel. A különbségre.

Függöny

MÁSODIK KÉP

Délután. Az asztalt félig leszedték, egyik felén felhajtott terítő alatt sakktábla, Jóska és Gábor sakkozik.

JÓSKA

lép. Sakk.

GÁBOR.

Ez unalmas. Harmadszor ugyanazt...

JÓSKA.

Te is.

SEBŐK

kívülről be. No, ezek még mindig nem jöttek meg. *Látja, hogy a kettő sakkozik, odaáll egy kicsit, megnézi a táblát.* Hát majd hidegen kapják az ennivalót... ha késnek. *Átmegy a szoba túlsó oldalára, ott egy kis asztalon a mikroszkóp, azzal babrál egy kicsit, beigazít alá egy üveget.*

GÁBOR.

Nézd, akkor mondd ki, hogy döntetlen.

JÓSKA.

Dehogy döntetlen. Lépj mást.

GÁBOR.

Nem vagyok bolond. Én megelégszem a döntetlennel is, tiszt hátránnyal...

SEBŐK

mikroszkóp mellől. Megelégszel? Nyert partid van.

JÓSKA.

Neki? Na, megeszem a kalapom, ha apu ezt megnyeri az ő állásával.

SEBŐK.

Nincs is kalapod.

JÓSKA.

Hát fogadok akármibe.

SEBŐK.

Mibe?

JÓSKA.

Akármibe. Fehér lap.

SEBŐK.

No jó... Hát akkor fehér e5-ön bástyával üti a te futódat.

JÓSKA.

Pompás. Ugrott a fehér bástya. Ütöttem.

SEBŐK.

A huszár g3-ra, sakk.

JÓSKA.

Azt is ütöttem.

SEBŐK.

Azt nem. Azt csak a paraszttal üthetnéd, de nem ütheted, mert akkor felfeded a királyodat... úgyhogy lépj csak el... *Kiválaszt egy másik üveget, az ablak felé fordítva megnézi, s beilleszti a mikroszkóp alá. g1-re lépsz a királyoddal...*

JÓSKA.

Dehogy lépek! *A tábla fölé hajol.*

GÁBOR

diadalmasan. De bizony oda...

JÓSKA.

Várj, ne örülj előre... na és ha odalépek? Akkor mi van? Odalépek... tessék...

SEBŐK.

F2-t ütöm a futóval.

JÓSKA

diadalmasan. Azt lehet. Ütöm a futót. Parasztért futó.

SEBŐK.

Akkor a bástyával d1-re s matt. Úgyhogy ne siesd el ezt a futó dolgot. *Kicserél megint egy objektumot a mikroszkóp alatt.*

GÁBOR.

Mi az, hogy matt. Méghozzá gyönyörű...

JÓSKA.

Várj csak, elnéztem... ez nem lesz így jó, vissza. Nem ütöm a futót.

GÁBOR.

Léptél - nincs vissza.

JÓSKA.

Dehogyan nincs. Nem megy vérre. Megzavar, hogy apu ide se néz, csak azt a mikroszkópot piszkálja. S te is zavarasz. Így nem lehet játszani. *Felnevet.* Egyébként mindegy. Most látom, ha nem ütöm, akkor is matt két lépésre... Apu nyert...

SEBŐK.

Ühm... *Csavargatja a mikroszkópot, fölé hajol, nézegeti.* A ti járásotokban két állami gazdaság van, ugye?

JÓSKA.

Kettő.

SEBŐK.

No hát... mind a kettő vegyen ezer-ezer pöszméteoltványt, s azt még az idén ültesse ki. Ezt írtam a fehér lapra.

MAROSI

bejön a szoba felől, halja az utolsó szavakat s hallgatva megáll, kíváncsian nézi azt is, mit csinál Sebők a mikroszkóppal.

JÓSKA.

Ez nem becsületes eljárás. Én nem vagyok az igazgatója egyik gazdaságnak se, nem ígérhetek a nevükben.

SEBŐK.

Nem is kell. A járás - a te járásod - megajándékozza a két gazdaságot az oltványokkal. A többi az ő dolguk.

JÓSKA.

Hát vesztettem, nem bánom. De hogy ezért mekkorát ütnek majd a fejemre, azt majd apunak elmesélem. *Szünet.* Mennyi az az ezer oltvány? Pénzben?

SEBŐK.

Kétezer oltvány. Tudod te azt, mennyi. Az itteni csoport nincs három hete, hogy felajánlotta a ti járásotoknak. A gazdaságok át is vették volna... - a járás nem járult hozzá. Te vagy a járási tanács titkára, hát majd most hozzájárulsz. *Nevetgél.* Jajaj fiam, vesztes fizet... vagy tanultál volna meg jobban sakkozni...

MAROSI.

Ettem valamelyik nap a pöszméte befőttből, keresztapám, nem mondom, hogy rossz volt, de biz' isten azoknak adok igazat, akik nem szívesen termesztik.

JÓSKA.

Ez az apu mániája, ez a pöszméte.

SEBŐK.

Ühm... *Nézegeti a mikroszkópot.* Nem kell azt enni, aki nem szereti. De ha tízszer annyi pöszmétét termelnének, mint amennyit most, a konzerviparnak az is kevés lenne. Csupa pektin az egész gyümölcs. Kocsonyásítható anyag. S ezt még mindig importálják... aranyért, valutáért... az itteni, környékbeli kisemberek pedig annyi pöszméteoltvánnyal tudnák ellátni öt év alatt a környék gazdaságait, hogy a külkereskedelmi hivatal csak a száját nyalná, ha észrevenné, hogy nem kell importálni... *Nevetgél.* De hát ritkán sakkozok egy igazi járási tanácsitkárral, hogy nyerevényként aztán rávegyem ilyesmire.

ÉVA

bejön. Zoliék nem jöttek még meg?

SEBŐK.

Még nem. Az ételük meg elhűl. Betettem egyébként a sütőbe...

ÉVA

ingerülten. Nekem meg azt ígérte Zoli, hogy hazavisz kocsival. A háromórás busz már el is ment, ha nem jön öt percen belül, akkor indulni kell a másikhoz, nem maradhatunk miatta le arról is.

GÁBOR.

Miatta, miatta... Taxisofőrünk nekünk? Szívességet tesz, ha hazavisz.

ÉVA.

A szívesség addig szívesség, amíg számítani lehet az ígéretre. Ha nem, akkor bosszúság.

GÁBOR

feláll, kedvetlen. Én nem számítottam.

ÉVA.

Én meg igen. Semmi kedvem nincs a vasárnapi autóbuszon hering módra zsúfolódni.

GÁBOR

órájára néz. Pedig azt csináljuk - s már indulhatunk is. *Feláll.*

JÓSKA

kelletlenül. Lehet, hogy értem jön kocsis... akkor útba ejthetünk titeket is.

ÉVA.

Honnan derül ki, hogy jön vagy nem?

JÓSKA.

Ha jön, itt lesz.

ÉVA.

Nagyon kedves. S mi késsük le a következő buszt is. Hagyjátok már azt a sakkot, készülődj már, fiam. *Kivonul, sértett királynőként.*

GÁBOR.

Hát készülődjünk... *Kimegy ő is Éva után.*

MAROSI

Jóskához. Vasárnap jön érted kocsí?

JÓSKA.

Nem biztos, hogy jön.

MAROSI.

Ühm... Nem szól többet, cigarettára gyűjt, leül, s felvesz egy könyvet, abban lapozgat, de csak pergeti a lapokat. Csak nem történt valami bajuk? Nyugtalanul. A kocsí is elromolhatott...

JÓSKA

komiszul. Új kocsí az, nem romlik az el.

MAROSI.

Hát akkor meg nem tudom...

MIRA

beszáguld az ajtón. Jaj, de pokolian elkéstünk... Ne haragudj, Imre bácsi, drágám, de csináltunk egy kis körutazást, és én elrontottam a... ízét, nem is tudom, hogy hívják... azért jöttünk későn.

JÓSKA.

Mit rontottál el?

MIRA.

Mindegy, mert aztán megjavítottuk.

MAROSI.

De hát hol voltatok ennyi ideig?

MIRA.

Összevissza. De kimegyek a konyhába, eszem valamit, mert majd meghalok éhen.

ÉVA

a szobából jön be, kabáttal, táskával, útra készen. Na, végre, itthon vagytok... Az utána jövő Gáborhoz. Az utolsó pillanat, a buszt már éppen hogy csak elérnénk.

GÁBOR

Mirához. Zoli hol van?

MIRA.

Engem csak letett a ház előtt, ő még elment. Azt mondta, mindjárt visszajön. *El.*

ÉVA.

Kedves. Mi az a mindjárt?

MIRA.

Gondolom, hamarosan...

ÉVA.

S a buszt pedig...

SOFŐR

kopogtatás után belép. Jó napot kívánok.

JÓSKA.

Jó napot... mégis értünk jött, Kovács elvtárs...

SOFŐR.

Ahogy megbeszéltük. Indulhatunk?

JÓSKA.

Azonnal. *Indul kifelé, Éva, Gábor, Sebők utána.* Klári hol van?

SEBŐK

megáll. Klári átment Szoboszlaiékhoz...

JÓSKA.

Szoboszlaiék? Hol vannak? Kik azok? Hogy talállok én oda utána?

SEBŐK.

El is felejtettem mondani, azt üzeni, ne várd. Nem megy ma haza.

JÓSKA.

Nem jön haza?

SEBŐK.

Nem.

JÓSKA

ingerülten vállat von. Hát ha nem, nem... Viszontlátásra, apu, még egyszer minden jót... *Kezet fog, kisiet.*

GÁBOR

jön be, megöleli apját. Minden jót, apám...

SEBŐK.

Hát szervusztok, szervusz, lelkem. *Évát arcon is csókolja, azok kimennek, kikíséri őket.*

MAROSI

egyedül marad, az ajtót becsukja, fejcsóválva visszajön. Mira jön elő a konyhából. Nekiláthatunk a csomagolásnak.

MIRA

vontatottan. Igen... *Egy csirkecombot tart a kezében, s harapja.*

MAROSI.

Zoltán hova ment még?

MIRA.

Azt mondta, még a városban van valami dolga.

MAROSI.

Nem vagyok éppen elragadtatva tőle, hogy egész nap nem láttalak itthon.

MIRA.

Hiszen láthatsz még... egész hónapban, egész évben.

MAROSI

vállát vonogatja. Nem szoktam a dolgaiba beleszólni, de azt hallgatni, amit itt mondtak, s elgondolni, amit nem is mondtak, csak gondoltak... Elengedtem volna... *Kimegy.*

MIRA

odamegy a mikroszkóphoz, belenéz, csavargatja egy kicsit, közben visszajön Sebők. Imre bácsi, te is haragszol?

SEBŐK.

Én? Miért?

MIRA

kis szünet. Nagyon szép volt a Tisza... addig bámultuk, míg eltelt az idő... *Abbahagyja.* Te, Imre bácsi... Volna valami mondanivalóm a számodra.

SEBŐK.

Hát mondd, kedves.

MIRA.

Hát... olyanforma, hogy titokban meg akarom tőled kérni a fiad kezét... *Várákozva, hogy a másik meglepődésén majd mulasson, de Sebők nem lepődik meg, semmit sem felel, odamegy az asztalhoz, s kezdi elrakni a sakkot.*

MIRA.

Miért komorodtál el?

SEBŐK.

Nem komorodtam én el. Csak mondd. Tegnap is említetted már eugenetikai szándékaidat. *Szünet.* Nem komorodtam én el. Csak mondd. Apáddal azt beszéltük meg, hogy elmegyünk délután Varjúékhoz, rokonlátogatóba.

MIRA.

Aput csak vidd el, én nem megyek. *Kedvetlenül.* A rokonok, akiket sohasem láttam, nem is fogom látni többé, megkérdik: jé, de nagy már ez a lány, vőlegény van már? Nincs? De lesz, ugye... Nekem elég vagy rokonnak te.

SEBŐK.

Hát persze, igazad van, ha unod. János akarta illemből. Majd azt mondjuk, hogy te nem érsz rá... vagy a fejed fáj...

MIRA.

Imre bácsi, én még választ nem kaptam.

SEBŐK.

Hát mit válaszoljak, kedves? Köszönöm, hogy a bizalmadra érdemesítettél, de hát... talán jobb lett volna, ha nem teszed. *Szünet.* Tudod, Mira... örülök én nektek, fiataloknak, jól el tudok veletek beszélgetni a természet, az objektív világ dolgairól, de mégiscsak hetvenöt éves vagyok, mit tudhatok én szubjektíve mondani bármit nektek...

MIRA.

Imre bácsi, engem nézel bolondnak, akit, azt hiszed, aprópénzzel ki lehet fizetni?

SEBŐK.

Nem én, kislányom. Egy dologba nem tudtam soha beleavatkozni: a gyermekeim ügyébe. Ha próbáltam is: kiderült, jobb lett volna nem próbálni. *Szünet.* Látod: Klári is... hazament már a déli busszal, a kislányaért, hogy mire a férje megérkezne, akkorra elköltözzön vele együtt, megszökjön tőle. Évek óta akarja magát rászánni, hát most megkockáztatta. Tudok én ehhez szólni? Nem. Így néz ki egy ilyen hetvenöt éves születésnap, ha jobban belenéz az ember... s ez még a kisebb, jelentéktelenebb újság, mit tehetek? Ezt is tudomásul veszem.

MIRA.

Ki akarsz térni a válaszadás elől, amit nem is kértem tőled, hiszen nem kérdeztem, hanem közöltem valamit, bizalommal, szeretettel. Előbb, mint apunak. S te nem is örülsz neki.

SEBŐK.

Miért ne örülnék, kedves...

MIRA.

Mert ha örülnél, látnám rajtad. S ha te engem szeretsz - mert ezt éreztem ezen a csodálatos héten keresztül, s én meg a fiad szeretem -, hát ha ennek nem örülsz, akkor vagy nem igaz, hogy engem szeretsz, vagy nem igaz, hogy olyan vagy, amilyen vagy, de mindegyik lehetetlen, hát szólj egy jó szót hozzám, Imre bácsi, mert nagyon megijesztettél.

SEBŐK.

Zoli hova ment?

MIRA.

Hogy hova? *Szünet.* Mindjárt itthon lesz. *Szünet.* Ment... ment nekem egy gyűrűt venni.

SEBŐK.

Vasárnap?

MIRA.

Igen. Azt mondta, ismeri az ékszerbolt vezetőjét, annak van kéz alatt... mit tudom én. *Kitörve.* De ne te kérdezz engem, én várom tőled a jó szót. Ez mind csak kibúvó.

ZOLTÁN

kintről most jön be. Szervusztok. Jó kis késéssel érkeztem, de...

SEBŐK.

Nem baj. A legjobb pillanatban érkeztél. Megmentettél tőle, hogy valamit hazudjak a nevedben.

ZOLTÁN

kis szünet, ránéz Mirára is. Már megmondtad neki? Kértelek, hogy ne tedd. De mindegy. Szervusz, Mira drágám. *Megcsókolja.* No, mégiscsak sikerült valamit hozni. *A zsebéből egy kis tokot vesz elő, azt nyitogatja.* Add ide a kezéd...

MIRA

ijedten, dermedten. Mit kellett volna Imre bácsinak hazudni a nevedben?

ZOLTÁN.

Hazudni nem kellett volna. Csak hallgatni. De nem ilyen vészjóslóan hallgatni, ahogy a te arcodról látom... Egyelőre hoztam ezt a gyűrűt...

SEBŐK.

Mutasd? *Elveszi tőle, megforgatja, a vakablakból elővesz egy nagyítólencsét, avval is megnézi.* Na, nézd meg, Mira, ez egy kis gyűrű. Nem jelentékeny így ránézésre... semmi. Egy nagy és hat kis brill van benne. Ez a semmi, ami csakugyan semmi, mert hiszen nekem ennél kedvesebb volt az a vadvirágcsokor, amit te tegnap hoztál, hajnalban felkelve miatta - szóval ez a semmi, ára szerint lehet vagy hatvanezer forint, esetleg még több. Zolinak most már a hatvanezer forint is semmi, s nem tudja, hogy ha egy katángkórót adott volna az árokpartról, az is emlékeztet rá téged annyira, mint ez, bár lehet, hogy nem is akarja, hogy emlékeztessen. Ha így van: igaza van. *Kimegy.*

MIRA.

Nagyon nyugtalanított apád. Mit nem mondott el?

ZOLTÁN

kis hallgatás után. Az indulásig még vagy tizenhat-tizenhét óra van hátra. Tizenhat óra sok, ha nem törődik vele az ember: mi lesz ezután. De így? Ez a néhány óra csak arra elég, hogy az ember mindig a múlását vegye észre: már csak tizenöt és fél, már csak hét, már csak három.

MIRA

mosolytalanul néz rá. Rossz, rémes lesz persze, ha majd a vonat elindul, de míg el nem indul, én nem is törődök vele. S mikor elindult, mikor elment, hogy már nem látalak, ha az ablakból kihajolok is, akkor elkezdek rajta gondolkozni, hogy vajon mikor jössz el látogatóba, s attól kezdve várlak. Karácsonyra már ott is lehetsz... nem is karácsonyra, már előbb... a nyálkás novemberi esőben *most mosolyodik el,* nem bánom, ha ázott verébnek látsz is, ha meglátsz, de nem leszek az, várni foglak, s a várakozás megszépít. Igen, hidd el, mindenki észrevette már

rajtam az elmúlt napokban, hogy megszépültem, azt mondták, a levegőváltás, pedig attól volt, hogy vártam rád. Pedig akkor még nem is ismertelek, csak éreztem az idegeimben, hogy valami történni fog, s az élet más lesz, mint eddig: nagyon szép és nagyon jó lesz minden. *Megint komolyan.* Most pedig mondd el, mi bajod.

ZOLTÁN.

Hát jó. Elmondom, bár jobban szerettem volna nem elmondani. Úgy tenni, mintha minden rendben lenne.

MIRA.

Nem. Nem. Minden rendben, azt nem kell játszani. Nem azt akarom játszani, hogy szeretlek, hanem csakugyan szeretlek. Várj, add ide a gyűrűmet. *Felhúzza.* Többet nem vetem le. Eljegyeztél velem, ugye? Nos, ezen többé semmi nem változtat, akármit mondasz is. És most tessék.

ZOLTÁN

kicsit sétál, odamegy az asztalhoz, poharat vesz, tölt magának, iszik. A megtörténteken eddig életemben még sohasem siráncoltam, de ez most rettenetes. Látod *kis keserű nevetéssel* csak huszonnégy órával előbb sikerült volna megidézned... *Szünet.* Tegnap hajnalban operáción megöltem egy embert. Orvosi műhiba, néhány évi börtönt fogok kapni érte, a hivatástól eltiltanak, hát ennyi az egész. *Szünet.* Úgyhogy a gyűrűvel nem eljegyeztelek, hanem emlékül adtam. Gondolj majd néha rám, s nem foglak meglátogatni se ősszel, se karácsonykor, se semmikor.

MIRA

szünet. Hát akkor majd néhány év múlva. Én várok. *Szünet.* Közben elvégzem az egyetemem... *Szünet.* Tíz évig is. Akkor leszek huszonkilenc. Vagy harminc... manapság a nők harmincéves korukban a legszebbek. Nos, ennyi az egész, és én erről többet nem is akarok hallani. Érted? *Sebők jön be.* *Mira félre fordul, megismétli.* Imre bácsi, Zoli megmondta, miről van szó, s én is, hogy ez engem nem érdekel tovább.

SEBŐK

nemigen érti. Persze, persze...

MIRA

erélyesen. Igenis. Én éppen olyan optimista vagyok, mint te, Imre bácsi. Nemzedékek - azt mondd, nemzedékek kellenek, míg kiismered egy ilyen növényed tulajdonságát... vagy mi... s hogy nem is biztos, hogy még megéred. S mégis csinálod. Hát én pedig várok. *Hirtelen elsírja magát.* Igenis várok, mit vágsz ilyen rémült arcot, amiért várok a fiadra? Akármeddig... Száz évig is... nem valami jókedvűen, az igaz persze, de nem vesztetem el tőle a fejemet... *Letörli a könnyeit, egy kicsit mosolyog.* S ennyire se fogom többé elveszíteni a fejem...

MAROSI

benyit. Te Mira... A te holmid közül mutasd meg, mit akarsz elcsomagolni, s mit veszel fel az útra...

MIRA.

Megyek... *Indul kifelé.*

Függöny

HARMADIK KÉP

Kora reggel. Mira útra öltözve már, egy tálcával jön be, azon kávéscsészék. Nincs benn senki, hát leteszi, benyit a szobába, ott se lát senkit, kihajol az ablakon, éppen akkor ér oda kintről Zoltán.

ZOLTÁN

bejön. Mindjárt indultok. Kis szünet. Apád szálljon itt fel, én meg téged elviszlek a határállomásig kocsival. Az is egy órával több idő.

MIRA

kutatva néz rá, ingatja a fejét. Nem... nem akarom, hogy a búcsúzáson törd a fejed. Énnekem ez az idő, ha egy óra van is hátra, azt akarom, hogy hosszú legyen, s az évek majd, utána rövidek. Te is ezt akard.

ZOLTÁN

kezébe veszi Mira fejét, megcsókolja. Te... Megnőttél tegnap óta.

MIRA.

Igen, tudom. S megkomolyodtam... most az is leszek, komoly s várakozó.

ZOLTÁN

mosolyog. Jó. Diáknak lenni jó, nagyon jó. Azt akarom, hogy ezt vedd tudomásul, s ne legyél komoly. Vidám legyél és csilingelő.

MIRA.

Bízd azt csak rám, hogy én milyen leszek.

ZOLTÁN.

Tanácsra én szorulok inkább, úgy gondolod? Engem ne félts, én nem vagyok se gyenge, se gyáva. *Szünet.* Valamit meg kell értessek veled. *Szünet.* Én a félresikerült zseni vagyok. Minden adottságom megvolt hozzá, hogy nagyot alkossak, hogy egy Pasteurje, egy Pavlovja legyek a kornak - csak az az egy hiányzott, hogy higgyek ilyesmiben. S azt hiszem, most se hiszek. Tegnap óta gondolkozok rajta: a tudomány már nem az, ami volt. Nem egy-egy zseniális felismerés löki előre az új utakra, hanem céltudatos, fáradhatatlan gyűjtőmunka. Az apám ennek a kornak a gyermeke, s én lettem volna az ő koráé. Igen, akármilyen hihetetlenül hangzik: én vagyok a múlt rekvizituma s ő a máé. S énnekem harminchárom év alatt sikerült eltékoznom mindazt, amim volt. Nem akarlak áztatni, ne egy hazugsággal utazz el. Sose találkozunk többé. Hiába vársz rám. Kár... nem örülök neki, hogy ezt el kellett mondanom, de így a tisztességesebb. *Belelovalja magát.* Nem ismertem magam fölött törvényt mást, mint a saját magam törvényét - s most se ismerek. Erkölc, társadalom törvényét - magamra nézve kötelezőnek nem éreztem, évék a tiltott gyümölcsből s ez gyümölcsből, ahogy a halotti beszéd mondja: halálut évék. Kiűzettem a paradicsomból, s ezen már semmi nem változtathat. A szörnyű csak az benne, hogy most találkoztam veled, nem akkor, amikor még mindent jól lehetett volna tovább folytatni. A lángpallosú kerub még egy pillantást engedett az elveszett paradicsomba. De úgy látszik, ez is hozzátartozott, ezt is megérdemeltem, ezt a leckét. *Közelebb lép. Úgy búcsúzom tőled, hogy örökre búcsúzom.*

MIRA

*feláll, odamegy Zoltánhoz, a karjára teszi a kezét. Kedvesem, beszélhetsz akármit, ilyen zöldségeket is. Nem fog sikerülni, hogy kétségbeejts. Elég kettőnknek a te kétségbeesésed, sőt még az is sok. Elbúcsúztunk, s mikor magadra maradsz, meg fogod érezni, hogy én azért vagyok, s téged választottalak. Ha a bibliai példánál akarsz maradni, kedves *megsimogatja az arcát* hát szolgálj értem hét évet vagy kétszer hét évet, mint Jákob Ráchelért. *Megkeményedik**

a hangja. S ha nem, akkor tudni fogom, hogy csak pillanatnyi ötlet voltam az életedben, az utolsó lehetőség, amit még nem volt szabad kihagynod - s ha így van, hát eredj, és akaszd fel magad mindjárt a körtefára, akár végig is nézem... hirtelen elsírja magát igen... igen... kis szünet ne haragudj, kedvesem, muszáj volt valami gorombát is mondani, valamit visszaadni abból, amivel te gyötörsz. S most pedig csókolj meg. Zoltán megcsókolja, közben lép be Marosi.

MAROSI.

Mira... Meghökken, bosszús az arca, amikor szétválnak, egy kis szünet után mégis úgy tesz, mintha semmi se történt volna, folytatja. Mira, a bőröndök már a kocsiban vannak, indulhatunk, nem hagytál itt valamit?

MIRA.

Nem. Ottmarad Zoltán mellett.

MAROSI.

A kézításkád...

MIRA.

Ja, az kinn van az előszobában...

MAROSI.

Azt hiszem... indulhatunk... Messze az állomás. Kimegy, Mira utána.

Zoltán egyedül marad, néz maga elé, aztán cigarettára gyújt, odaáll az ablakhoz, kis idő múlva Mira szalad vissza. Sietősen Zoltánhoz szalad, belekapaszkodik.

MIRA.

Minden szép és jó lesz... Érted?

ZOLTÁN.

Értem.

MIRA.

Menjünk.

ZOLTÁN.

Szervusz. Szeretlek.

MIRA.

Köszönöm. Ez ugye válasz volt.

ZOLTÁN.

Vedd, aminek akarod. Szeretlek.

MIRA.

Szeretlek. S várlak.

SEBŐK

benéz az ablakon. Gyertek, gyerekek... Kis szünet. János türelmetlen utazó. Máris fél, hogy elkéstek. Beljebb kerül. Szervusz, kislányom. Hát... isten áldjon... Ha azt mondom, hogy sajnálom, hogy elmégy, evvel keveset mondtam... Kétszeresen rossz lesz az egyedüllét. Szemét törülgeti. Ej, butaság... öreg ember érzelmes, sokat beszél... mit kell itt beszélni... Megcsókolja Mirát, s hosszan megöleli, aztán kimennek együtt, mind a hárman.

A színpad egy kicsit üres, majd a konyha felől Zsófi néni jön be, kezdi összerakni az asztalon levő kávéscsészéket, üres poharakat, felrakja a tálcára lassan, s indul vele ki, viszi, majd kiszáratva újra visszajön, kezd rendfélét rakni az asztalon, eltelik néhány pillanat, majd bejön Sebők.

ZSÓFI.

Hát... elmentek a vendégek.

SEBŐK.

El. Üres lett a ház. *Sóhaj.* Hát így van... *Kis szünet.* Hogy van a lánya?

ZSÓFI.

Jobban már. Fel is kelt ma. Talán csak... talán csak bebeszélte magának a betegséget. Tetszik tudni, tanár úr, azt mondom én: hatvankét éves vagyok, de még egy napig nem voltam beteg. Csak ne engedje el magát az ember...

SEBŐK.

Az bizony... igaz lehet.

Odamegy a mikroszkóphoz, kezd alárakni valamit, de látszik, nincs kedve hozzá, nem tud odafigyelni, abba is hagyja, letakarja a mikroszkópot.

ZSÓFI.

A doktor úr visszajön, itt ebédel, ugye?

SEBŐK.

Igen. Csak a vendégeket vitte ki az állomásra.

ZSÓFI.

Mi legyen akkor ebédre? Ne csináljak töltött káposztát? Azt szereti Zolti, tudom még gyerekkorából.

SEBŐK.

Jó. Az jó lesz. *De látszik, alig figyel oda.*

ZSÓFI.

S levest meg mit?

SEBŐK.

Amit gondol, Zsófi néni. Adjak oda pénzt?

ZSÓFI.

Majd elszámolok a tanár úrral, vettem húst magunknak is, majd otthon megcsinálom a káposztát, minékünk is az lesz, így könnyebben elintézem. Levest is azt hozok, amit mi eszünk. Jó lesz? Kaszáslevest csinállok.

SEBŐK.

Jó lesz.

ZSÓFI

vár még egy kicsit, szeretne tovább beszélgetni, de aztán hogy látja, Sebők úgyse figyel rá, hát kimegy.

SEBŐK

egyedül. Odamegy a könyvespolchoz, levesz egy könyvet, belelapoz, visszateszi, aztán odamegy az asztalhoz, egy deszkadarabot tesz bele a satuba, s beszorítva gyalulni kezdi.

ZOLTÁN

kis idő múlva bejön. Sebők felnéz rá, de nem szól semmit, tovább gyalul. Zoltán odamegy a szekrényhez, pálinkásüveget vesz ki, s úgy az üvegből iszik.

SEBŐK.

Tölthetsz nekem is egy kupicával.

ZOLTÁN

tölt, odaviszi, magának is pohárba tölt, koccint Sebőkkel, egy hang nélkül.

SEBŐK

csendes, mesélő hangon. Vén koromra rá fogok kapni az italra. Nevetgél. Iszik az ember, csak társa legyen hozzá...

ZOLTÁN.

Ma leszek hozzá társ. *Szünet.* Leiszom magam. *Szünet.* Tökrészegre.

SEBŐK.

Minek?

ZOLTÁN.

Fokozni akarom a rosszat. Egyebet úgyse tehetek. *Felhördül.* Az ördög vigye el... Ez kellett még.

SEBŐK

abbahagyja a deszkagyululást. Te Zoli... gondolkoztam én most délután... Leül ő is az asztal mellé. Lehet itt még sok mindent csinálni... No, várjál csak. Eltiltanak, visszavonják a diplomát - lehet. De hát a megismert dolgok, azok attól mégiscsak a fejedben maradnak. Itt van ez a mikrobiológia... Például... én a te helyedben ebbe dolgoznám bele magam... az alatt a néhány év alatt... hát... a börtönben... Élőlény a növény is... vagy hát a rovar, baktérium... A tudományos munka úgyis félig-meddig rabság. Hiányzik az ember mindennapi öröme a külvilágból - hiszen igaz, igaz, ez a legtöbb az örömök közt, de hát... Rábeszélő, majdnem vidám hangon. De hát nem kopasz rabként jössz elő mégse, majd ha előjössz, hanem a kész tudós bújhat ki a bájából...

ZOLTÁN

feláll. Gyere, vágjuk ki a diófát.

SEBŐK.

Vágjuk. Na de akkor *mert Zoltán újra iszik*, hagyd a berúgást azutánra. Ha részegen fogunk neki, majd még ránk dől a fa.

ZOLTÁN.

Legfeljebb rám dől.

SEBŐK.

De én nem szeretném, ha énrám is dőlné.

ZOLTÁN.

Te apám... *Szünet.* Megbolondulok...

SEBŐK.

Csendesedj, Zoli. *Szünet.* Harmincéves voltam, mikor elvittek a háborúba, harminchat, mire hazakerültem. Öt év hadifogságban. Nem hinném, hogy a börtön rosszabb lehet nála. *Szünet.* Onnan ezrével jöttek haza idegroncsként az emberek... Én a szibériai flóra magvaival jöttem haza, ismersz is egyet-kettőt belőle... meghonosítottam itthon néhányat. *Szünet.* Negyvenkét éves voltam, mikor te születted. Mit félsz az időtől, Zoli!?

ZOLTÁN

szik. Te... Mirába... úgy beleszerettem, hogy egy fájó gyulladás az egész idegrendszerem, ha csak rágondolok.

SEBŐK.

Persze hogy fáj, de ne gondolj most erre.

ZOLTÁN.

Szétrúgom ezt a világot. Szét... szerteszét... embert ölök...

SEBŐK.

Egy nem volt elég?

ZOLTÁN.

Eh... Mit érek én a te bölcsességeddel, ha benned van? Bennem nincs. Csak pokol... *Tétován.* Ezért a lányért éltem volna...

SEBŐK.

Próbáld meg.

ZOLTÁN

áll, aztán leül az asztal mellé, s hirtelen a karjára borul az asztalra, s sírni kezd. Sebők nyugtatóan simogatja a fejét.

Függöny

AZ ELVESZETT PARADICSOM VÁZLATA

Sebők Imre nyugdíjas erdélyi vendégeit búcsúztatja, azok nála töltöttek egy hetet, mikor születésnapjára, elutazás előtti napon, megérkeznek a fiai. Zoltán, budapesti orvos, nőtlen fiatalember, rosszkedvű és zavart, az apjának elmondja, hogy igencsak befejeződött az orvosi pályafutása, olyan orvosi hibát csinált, amiért börtönbe jut, és ehhez semmi kedve nincs. Sebők, aki hetvenöt éves kora ellenére is aktív, örökké munkálkodó, bölcs öreg ember, elszomorodva nézi fiát, aki fiatalon úgy tesz, mint aki leszámolt már az életével.

Az együtt töltött egy nap - ekkor utaznak haza az erdélyiek, Sebők keresztfia és annak egyetemista lánya, Mira - elég arra, hogy Zoltánnal észrevétesse: lenne miért élni ezután is, és érdemes lenne. Először tetszik neki a lány, aztán belészeret. A lánynak is először érdekes Zoltán, aztán megérzi, hogy többről van szó.

Zoltán az apjának meglehetősen cinizmussal mondja, hogy: vesztett, hát fizessen - Sebők aggodalommal veszi észre, hogy a vendéglány s a fia egyre közelebb kerülnek egymáshoz. Nem szeretné, ha a fia utolsó napjait is avval töltené, hogy egy neki kedves kislányt próbál elcsábítani s megszomorítani, igyekszik megakadályozni, szóba is próbálja hozni, hogy mondja el az esetet. Zoltán nem meri bevallani, nem meri a pillanatot, ami úgyis szűken mért számára, evvel rövidíteni. Így aztán az apja mondja el Mirának, egy-két órával az utazás előtt. Mira ekkor már terveket sző, számára az élet a minden lehetőség ajándéka, s csöppet se esik kétségbe, elválásuk utolsó perceiben is avval biztatja Zoltánt, hogy megvárja. Megvárja, még ha öt évet, tíz évet kell is várni. Csak fel ne adja a hitét abban, hogy az élet szép és szép lesz és boldogok lesznek együtt.

A vendégek aztán elutaznak, az apa együtt marad a fiával: a két ember, mint két világ ül az asztal mellett, s rövid szavakkal próbálják megfogalmazni saját érveiket; az egyik, a gyűjtő ember, aki öregségére is egyre gazdagabb lesz munkában, szellemi kincsei s megbecsülés által - a másik, a tékozló ember, aki tehetségét, kiváló kvalitásait lassan elherdálja, s most siratja a számára elveszett paradicsomot.

S. I.

1961